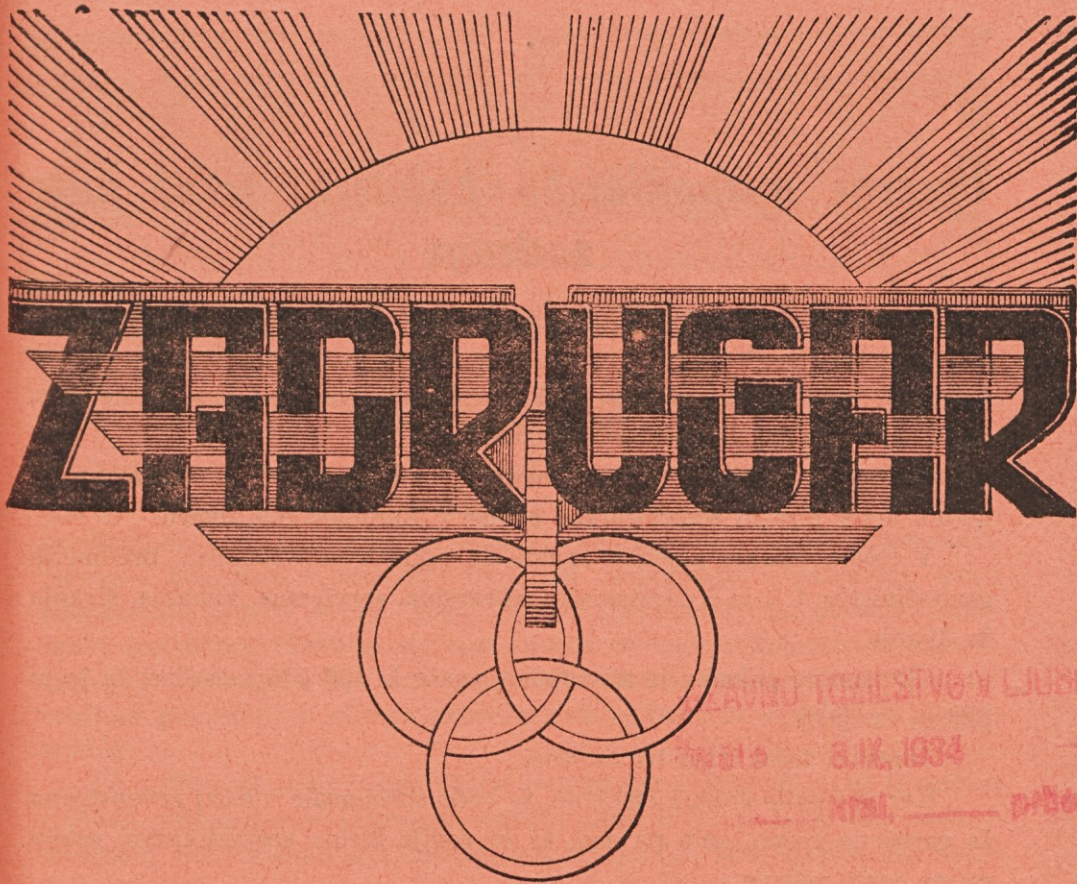

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

AVNO TOZILSTVO V LJUBLJANI
8. IX. 1934
Kralj, p. 1808

ŠTEV. 9
1934
LETO X

GLASILO
NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV
DRŽAVNIH ŽELEZNIC V LJUBLJANI

Večerni gospodinjsko = kuharski tečaj naše zadruga

Poleg dnevnega gospodinjsko-kuharskega tečaja naše zadruga, ki ga vodi učiteljica g. Prašnikarjeva, se bo v ponedeljek 8. oktobra t. l. otvoril tudi VII. večerni gospodinjski in kuharski tečaj za naše žene in dekleta, ki nimajo časa istega obiskovati podnevi.

Prijave za večerni tečaj se bodo sprejemale dne 2., 3. in 4. oktobra t. l. ob 10. uri v pisarni železničarske menze v Ljubljanskem dvoru.

V tečaju uživajo gojenke praktičen pouk v najvažnejših predmetih gospodinjstva, t. j. iz živiloznanstva, zdravstva, serviranja, kuhanja, šivanja in likanja.

Ukovina za gojenko je minimalna, znaša le 150 Din mesečno, in jo je plačati vnaprej.

Jesenski tečaj traja tri mesece.

Ker je število gojenk omejeno, se bodo sprejemale v tečaj prvenstveno že poročene gospe, nato pa one, ki že vodijo lastno gospodinjstvo, ostale pa po vrsti prijave.

Vse nadaljnje informacije daje vodstvo tečaja pri vpisovanju.

Vodstvo tečaja.

Mleko

ki ga dobavlja naša zadruga je prvovrstno planinsko mleko. Dostavlja se na dom našim članom v higijenično zaprtih steklenicah v jutranjih urah.

Cena mleku je 2 Din liter.

Vse člane, ki še niso odjemalci, ponovno prosimo, da takoj naroče mleko pri blagajni v naših trgovinah in s tem pomagajo dvigniti konzum higijeničnega mleka. Čim več bo odjemalcev, tem nižja bo lahko cena.

ZADRUGAR

• GLASILO NABAVLJALNE ZADRUGE USLUZBENCEV • D • Z

ŠT. 9. LJUBLJANA, 20. SEPTEMBRA 1934. LETO X.

E. J.:

Dva jubileja

Dne 29. marca 1894 je ustanovil Mihajlo Avramović prvo kmetsko zadrugo v Srbiji. Bilo je to v Vranovu, vasi eno uro hoda od Smedereva. To 40letnico ustanovitve bo proslavila Glavna zveza srbskih kmetjskih zadrug v Beogradu v dneh 27., 28. in 29. septembra. Ustanovitelj prve kmetjske zadruge v Srbiji, gosp. Mihajlo Avramović, pa proslavi letos dne 4. novembra 70letnico svojega rojstva. Obema jubilejoma naj posveti tudi naš »Zadrugar« par vrstic, ki naj seznanijo naše zadrugarje z združnim pokretom v južnem predelu naše države in z delom M. Avramovića.

Že veliko let pred ustanovitvijo kmetjskega združništva se je začelo v Srbiji ustanavljanje zadrug v mestih. Leta 1871. je bilo osnovanih v Beogradu več produktivnih zadrug, kot čevljarske, opankarske, mizarske in ključavničarske zadruge. Poklical jih je v življenje socialist in velik utopist Svetozar Marković, ki je v svojem idealizmu pričakoval, da se bo kar preko noči iz zadrug porodil novi človek in ž njim socialistični paradiz. Zadruge so bile od vsega početka zgrajene na napačnem temelju, brez kapitala, brez poštenja, sloge in medsebojnega zaupanja med člani. Zato so zadruge ravno tako hitro prenehale kot so bile ustanovljene. Manjkali so pač vsi objektivni pogoji, ki so bili podani pri zapadnih narodih za razvoj združništva. Takratna Srbija ni še imela razvitega meščanstva, temveč seljake, živeče v mestu. Razvoj kapitalizma je bil že v prvih početkih brez tradicije, kulturni obzor meščanov ozek in omejen, tedanje politične prilike nenaklonjene vsem novotarijam.

Priti je moral nov človek, ki je gledal realno v svet in življenje ter osnoval zadrugo med srbskim narodom tam, kjer je bila resnično potrebna, to je v vasi. Tak človek je bil Mihajlo Avramović. Rodil se je v Smederevu, v mestu, ki je zavzemalo nekak poseben položaj v Srbiji. Meščanstvo je od nekaj v javnem življenju naglašalo socialne momente, bilo prežeto do neke meje revolucionarnega duha in je v političnih vprašanjih poudarjalo demokratična načela. Razumemo te pojave, če vemo, da je bilo mesto razmeroma bogato. V letu 1871. se je osnovala prva banka

v Smederevu, in v kratki dobi par let najdemo pet bank v tem mestu s komaj 5000 prebivalcev. Do otvoritve prve železniške zveze z Beogradom v letu 1888. je bilo Smederevo prvo tržišče v Srbiji za izvoz in uvoz ter je na to mesto gravitirala vsa moravska dolina. Izmed vseh mest je bilo Smederevo najbolj razupito, ker je s svojim kapitalom znalo zaslužniti vso okolico, in kjer je cvelo najboljše »zelenaštvo« (oderušstvo).

V takem ozračju je torej preživel Avramović svoja prva leta in na teh tleh je tudi nastala prva kmetska zadruga. Ko je Avramović končal svoje študije, se je leta 1886. podal na potovanje po Nemčiji in Italiji, kjer je proučeval socialna vprašanja in se zanimal posebno za probleme kmetijskega razdolževanja. Tako je spoznal zadružništvo kot najbolj prikladno obliko za cenen in priročen način pomoči srbskemu kmetu. Z vso vnemo se je posvetil zadružni ideji, jo proučil z vseh strani in se vrnil leta 1888. na domača tla s popolnoma gotovim načrtom, organizirati kmeta na zadružni podlagi. Pri njem ni bilo nikakega beganja za visokotelečimi cilji kot pred njim pri Markoviću, temveč se je postavil takoj na trdna realna tla. Avramović je že ob početku dal zadružništvu smer in cilje, ki so izključili vsako kolebanje.

Skoro dve leti je porabil v to, da je prehodil vasi smederevskega okoliša in prepoznal socialne in predvsem kreditne prilike tamošnjega kmeta. Nato je prepotoval še kragujevsko in moravsko okrožje ter dognal tako vse hibe in težkoče, ki tlačijo kmeta. Ne samo to. Šel je tudi v sosedno Bolgarsko, da vidi na lastne oči, kako živi tamošnji kmet. Tako pripravljen se je vrnil v svoj rojstni kraj ter začel z obsežno zadružno propagando. Vse je zbiral okoli sebe, uradnike, učitelje, duhovščino in seveda kmete, da z živo besedo pridobi pristaše-zadruharje. Poleg tega je začel z izdavanjem političnega časopisa »Zadruga«, ki je izhajal dvakrat tedensko v letih 1892. in 1893. Ko je tako pripravil in prekvasil okolico in do temelja prepoznal ekonomske in kreditne razmere vasi, se je lotil ustanovitve prve zadruge.

Začetek je bil težak. Kmet, nezaupen in razdvojen, ni mogel pojmiti, kako more biti istočasno upnik in dolžnik, da bo samemu sebi dajal kredit in da nosi solidarno odgovornost. Avramović je predvidel dve vrsti ustanov: kmetijske zadruge za davanje kreditov in kmetski sindikati — ustanove za prodajo, nakup in proizvodnjo. Drugi naziv se ni dolgo držal, temveč se je kmalu zamenjal in so se tudi te ustanove imenovala kmetske zadruge.

Zanimivo je, da so se zadruge v Srbiji v nasprotju s Slovenijo in Hrvatsko prej ustanovile, preden je obstojal kak zadružni zakon! Seveda je tako stanje povzročalo velike težkoče, ker zadruge so se morale osnovati na podlagi prostega dogovora med člani. Težko je bilo tudi vzdržati brez zakonskih določb disciplino in red v zadruzi. Da so se vzdržale kljub temu, je znak, kako potrebne so bile kmetu in pod kakim pritiskom »zelenašov« je živel kmet, da je vztrajal v zadruzi! Bile

so pa še druge zapreke in težkoče. Kmetijska gospodarstva so bila na nizki razvojni stopnji, razen tega na široko raztresena, kar je onemogočalo kmetom pristop v zadruge v večjem številu. Nizka kulturna stopnja kmeta je otežkočala postavitve vodilnih funkcionarjev v vodstvo zadrug in baš to je bila ena največjih zaprek pri osnovanju novih zadrug in za njih nadaljnji razvoj. Po vrhu je pa še tedanji reakcionarni politični režim na zadruge postrani gledal in delal zapreke, kjer je mogel, ker je sumil v takem organiziranju kmetov pokret in ost, naperjeno proti sebi.

Avramović je postavil sledeči program kmetijskim zadrugam:

1. Zadruge naj rešijo najprvo kmeta težkih »zelenoških« dolgov. Kmet, ki jih je enkrat rešen, se ne bo več vrnil k njim.

2. Zadruge naj oskrbe kmeta s potrebnim orodjem za obdelavo zemlje, da se kmet osamosvoji in da ostane na svoji zemlji. Dobro opremljeno gospodarstvo naj mu omogoči preureditev in izboljšanje gospodarstva tako, da ne doseže samo stopnje, ki mu daje možnost gole ohranitve življenja, temveč mu toliko zviša dohodek, da si še nekaj prihrani in si tako izboljša življenjske pogoje.

3. Zadruge imajo nalogo, da vzdrži kmet vsako spremembo na trgu, domačem ali tujem. Zato morajo zadruge paziti, da je kmet vedno na višku proizvodnje, ki mu naj omogoči obvladati bližnja in daljna tržišča z dobrim in odgovarjajočim blagom: prireditve in predelava sadja, žita, grozdja, mleka itd.

4. Zadruge morajo v moralnem pogledu že s svojo združeno silo in močjo dvigniti omajano zaupanje kmeta samega v se in mu zbuditi vero v njegovo lastno moč in mu viliti zaupanje v bodočnost.

S tem programom je Avramović šel po Srbiji od sela do sela kakor apostol in zbiral pristaše in ustanavljal zadruge. Izdal je tudi osnutek združnega zakona, a narodna skupščina je sprejela v letu 1898. le zakon pod naslovom »Zakon o zemljičarstvenih i zanatskih zadrugama«. Avramovičeva želja, da se sprejme splošen združni zakon, se ni do danes izpolnila.

Avramović ni samo velik kot praktični zadrugar, nego je še večji kot združni ideolog. Spisal je nebroj člankov o združništvu. Je stalen dopisnik v srbskih združnih časopisih in revijah, dalje v angleških, francoskih in nemških. Ne uživa samo doma sloves velikega zadrugarja, nego ga poznajo kot takega v mednarodnih združnih krogih.

Velike zasluge ima Avramović tudi za združništvo državnih nameščencev. Ko je namreč pokojni minister Kosta Stojanović sklenil, izdelati zakon za naše združništvo, je poklical v komisijo Avramoviča, kjer je s svojim temeljitim poznanjem združništva veliko pripomogel, da je zamisel ministra Stojanoviča uspela, navzlic protivnikom, ki jih je imel naš zakon že takoj pri svojem rojstvu. Kako živo se je Avramović zanimal za združni pokret med državnimi nameščenci, dokazuje brošura, ki jo

je spisal pod naslovom »Činovnik kao zadrugar«, ki jo je leta 1932. izdala naša Zveza in ki je doživela v letu 1933. že drugo izdajo.

Lahko rečemo, da je vse, kar se je na jugu države na zadružnem polju delalo in se še dela, ozko zvezano z imenom Avramovičevim in zato razumemo, zakaj nosi ponosni naslov: Otac srpskog zadružništva.

Kak razmah je zavzelo srbsko kmetsko zadružništvo, ki ga je započel Avramović in ga vodil vse do danes, naj povedo številke. V letu 1907. je obstojalo 563 kmetskih zadrug z 22.709 zadrugarji, do leta 1914. pa je naraslo število zadrug na 1000. Danes je v zvezi srbskih kmetskih zadrug včlanjenih 2800 zadrug s preko 200.000 zadrugarji.

Kak sloves v svetu uživa srbsko kmetsko zadružništvo, bo pokazala proslava 40letnice v Beogradu, kamor pošljejo svoje zastopnike Zadružna zveza v Londonu, predstavništvo kmetske zveze v Češkoslovaški, Generalno tajništvo federacije francoskih zadrug, predstavniki rumunskega zadružništva in bolgarski zadrugarji. Čestitkam in željam, ki bodo ob tej priliki iznešene na naslov jubilaranta, se pridružujemo tudi slovenski zadrugarji — železničarji.

Velikemu zadružnemu ideologu, očetu srbskega zadružništva, gospodu Mihailu Avramoviću, pa kličemo k sedemdesetletnici: Zdravo! Na mnoga leta!

—ko: **Zadružništvo in gospodarski konflikti**

Med nešteti vzroki, ki vplivajo v svojih posledicah destruktivno na gospodarski razvoj, je mnogo takih, ki nastopajo samo od časa do časa kot izjemni pojavi. Na pr. vojna, v zvezi z njo nesigurnost in nezaupanje v vrednost denarja, politični pretresi, prenagel prehod v nov gospodarski red, nenaden porast produkcije preko stvarnih potreb konzumentov i. t. d.

Vsi ti in podobni vzroki zmede in nereda v gospodarstvu prenehajo sčasoma učinkovati: posledice vojne se polagoma poizgubé, politične in socialne revolucije ne morejo biti trajne, gospodarske razmere se morejo in morajo več ali manj prilagoditi vsakemu novemu redu, prekomerna produkcija s pametnimi in smotrenimi ukrepi spraviti v sklad z dejanskimi potrebami. Zopet lahko govorimo o normalizaciji gospodarskega življenja.

O normalizaciji? Da, ali s tem nočemo trditi, da je po ozdravljenju socialnega sožitja med narodi in poedinci nastopila popolna harmonija; take razmere namreč, ki bi onemogočale vobče vsako trenje med poedinimi sloji, stanovi, producenti in konzumenti. Prej ali slej bodo med temi plastmi naroda obstojali konflikti spričo najrazličnejših interesov, ki jih vsi zasledujejo. Idealnega stanja gospodarskega dejstvom in izživljanja, ki naj bi se odražalo v totalni vzajemnosti poedincev in množic, ne bo moči nikdar doseči.

In vendar je mogoč tudi v tem pogledu napredek. Vobče je napredek samo tam, kjer se uravnava razvoj vsaj v smeri zaželenega ideala. V

našem primeru torej tedaj, če stremimo za tem, da se reducirajo socialni in gospodarski konflikti na najnižjo možno mero.

Zvezda vodnica na potu k temu dosegljivemu idealu je — združništvo.

Sloviti združni ideolog Ch. Gide († 1932) obravnava v svojem znamenitem delu »La coopération« (izšlo v 5. izdaji pod naslovom »Coopératisme«) med drugim 12 prednosti združništva. Na zadnjem mestu govori o njegovi edinstveni možnosti, odstranjevati v človeški družbi medsebojne gospodarske konflikte.

Svet, v katerem živimo, pravi Gide, je torišče neprestanih sporov, ki izvirajo ne samo iz človeški naravi prirojene borbenosti, temveč imajo korenine tudi v obstoječem gospodarskem redu. Ta gospodarski red povzroča nasprotja med delodajalci in delojemalci, med upnikom in dolžnikom, lastnikom in najemnikom, prodajalcem in kupcem. Združništvo te spore odpravlja in nasprotnike druži. V produktivni zadrugi postane delavec sam svoj delodajalec; zaradi tega ne more samega sebe sovražiti, proti samemu sebi nastopati. Po kreditnem združništvu postane posojilodajalec istočasno posojilodajalec, v stavbni zadrugi je najemnik hkratu lastnik, v konzumni zadrugi je potrošač svoj lastni dobavitelj, torej prodaja sebi samemu. Če je cena nekoliko visoka, bo tarnal morda kot kupec, kot prodajalec pa si bo mel roke. Če je cena nizka, bo kot prodajalec sicer slabe volje, kot kupec pa se bo tolažil spričo doseženih prihrankov. In na drugem mestu pravi Gide:

Kaj je v resnici konzumna zadruga drugega, nego prestanek dvoboja med prodajalcem in kupcem?

Kaj je Kreditna zadruga? — Odprava dvoboja med posojevalcem in dolžnikom.

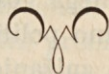
Kaj je produktivna zadruga? — Konec dvoboja med delodajalcem in delojemalcem.

Na ta način ima združništvo za posledico prestanek vseh interesnih konfliktov, iz čisto preprostega razloga, ker se nihče ne more sam s seboj boriti. Borba prestane, ker ni več borcev!

V nadaljnjem izvajanju opozarja Gide še na to, da se združništvo nikakor ne zadovolji s tem, da odstranjuje gospodarske in trgovske konflikte. Tudi politične in vojaške spore onemogočuje in pripravlja pot splošnemu miru.

Naj bi se zadrugarji zavedali teh resnic, ki jih je Gide v tako preprosti obliki prikazal! Naj bi zlasti nikdar ne pozabljali, da delajo zase, če delajo za zadrugo, da zahtevajo od sebe samih, kar zahtevajo od zadruge.

Ko bo prožela ta zavest slehernega zadrugarja, bo delo na združnem polju lahko.

Obrestna mera

V mesecu juliju letošnjega leta je izvršilni odbor Narodne banke sklenil znižati obrestno mero za $\frac{1}{2}\%$ tako, da se zniža dosedanja diskontna mera od 7% na $6\frac{1}{2}\%$, dosedanja lombardna obrestna mera pa od 8% na $7\frac{1}{2}\%$. Ta sklep Narodne banke je povzročil na našem denarnem trgu veliko pozornost, in to tem bolj, ker je to v letošnjem letu že drugo znižanje obrestne mere s strani Narodne banke; že meseca februarja letos je namreč Narodna banka znižala diskontno obrestno mero za $\frac{1}{2}\%$, lombardno pa kar za 1% , tako da znaša celotno znižanje obrestne mere v letošnjem letu pri diskontu za 1% , pri lombardu pa za $1\frac{1}{2}\%$. V normalnih gospodarskih prilikah bi imelo tako znižanje obrestne mere s strani Narodne banke še večji in dalekosežnejši vpliv na celokupen denarni odtok in na celotno narodno gospodarstvo, kajti diskontna politika Narodne banke bi morala in mora biti v skladu z gospodarskimi interesi države. Kljub temu pa sedanje postopno znižavanje obrestne mere ne pomeni samo olajšanja v denarnem prometu, ker bodo bodoči dolžniki banke dobili posojila ceneje, ampak kaže še neko drugo taktiko odločujočih činiteljev.

Naša Narodna banka je emisijska banka, t. j. ona edina ima od države privilegij, da sme izdajati bankovce, ki prezentirajo papirnati denar. (Tudi v drugih državah imajo le po eno emisijsko banko, ki izdaja bankovce.) S tem ji je dana velika naloga, da regulira denarni odtok z ozirom na interese gospodarstva.

Kako daje emisijska banka bankovce v promet?

Narodna banka kakor tudi vsaka druga emisijska banka vrši bančne posle, ki so v zakonu izrečno naštet. Je torej popolnoma slična vsem ostalim bankam z izjemo, da ima privilegij izdajati bankovce. Bankovce pa ne izdaja kar tako, ampak le z opravljanjem bančnih poslov. Iz tega razloga sta tudi njena najvažnejša bančna posla diskontni in lombardni, s pomočjo katerih izdaja Narodna banka odnosno vsaka emisijska banka bankovce v promet. Oba posla sta kreditna posla; emisijska banka daje kratkoročen kredit proti diskontiranju menic in zastavi vrednostnih papirjev. Jasno, da je zato emisijska banka tudi najjačja kreditna institucija, kamor se končno zatekajo vsi drugi denarni zavodi. Višina njene diskontne, odnosno lombardne obrestne mere pa ima odločujoč vpliv na celokupen kredit in denarni odtok. Ker pa je predpogoj, da emisijska banka regulira obtok denarja z ozirom na potrebe narodnega gospodarstva, mora biti podana organska zveza med njeno diskontno politiko; pod tem pojmom razumemo baš višino obrestne mere, njeno znižanje odnosno zvišanje in vpliv teh ukrepov na narodno gospodarstvo.

Emisijska banka torej ne more spremeniti višine obrestne mere svojevoljno, ampak je taka izprememba le posledica narodnogospodarskih interesov, potrebe po denarju in mednarodnega plačilnega prometa. Gospodarstvo pa, kakor vemo, prehaja iz faze naraščanja v pojevanje. S tem pa se spreminja tudi ponudba in povpraševanje po denarju, bodisi v obliki kapitalnih naložb ali kratkoročnega kredita.

Gospodarstvo je v vzgonu. Vsepovsod se ustanovljajo nova podjetja, podjetniški duh snuje in kuje, dela načrte in išče denarja. Povpraševanje po denarju je veliko, ponudba denarja mala. Vlagatelji in kapitalisti dvigajo denar iz bank in hranilnic ter ga nalagajo v industrijske vrednostne papirje. Nastajajo kapitalne naložbe; te pa neposredno vplivajo tudi na povpraševanje po kratkoročnih kreditih (diskontnih, lombardnih in kontokorentnih). Ta vrtimec povpraševanja po denarju pa zahteva primernih ukrepov emisijske banke. Ogromna delavnost podjetij vseh vrst, med njimi veliko število na novo osnovanih, grozi, da ustvari preveč produktov, mnogo več, nego se jih mora konzumirati. Nastane nevarnost gospodarske krize; konzumenti ne morejo potrošiti vedno novih in na novo na trg vrženih produktov vseh vrst. Emisijska banka mora svojo diskontno obrestno mero zvišati. S tem poviša ceno posojenega denarja in zajezi nadaljnje ustanavljanje podjetij ter tako očuva gospodarstvo preteče krize.

Nasprotno se dogaja, ako gospodarstvo peša. Podjetniški duh pada, podjetja propadajo, odnosno likvidirajo. Nastane zopet nevarnost za narodno gospodarstvo in emisijska banka mora svojo diskontno politiko usmeriti tako, da kolikor možno podpre podjetnika, mu da upanje na izboljšanje, s čimer pridobi podjetniškega duha za ustvarjanje. V tem primeru emisijska banka zniža diskontno obrestno mero, s tem zniža ceno posojenega denarja.

S tem dviganjem in znižanjem diskontne obrestne mere pa neposredno vpliva tudi na obtok denarja. Povpraševanje po denarju v prvem slučaju sicer ostane, ker se pa njegova vrednost zviša, obtok vsekakor pade. Čim se pa zviša vrednost denarja, ima to za posledico znižanje cen. Cene padejo. Vemo, da sta vrednost denarja in cena produkta v obratnem sorazmerju. Če vrednost denarja raste, padajo cene blaga in narobe. Nasprotno se pa zgodi, ako emisijska banka zviša diskontno obrestno mero. Obtok denarja postane večji, njegova vrednost je manjša in cene rastejo.

Rekel sem že, da je diskontna politika emisijske banke odvisna tudi od mednarodnega plačilnega prometa in od plačilne bilance. Če hoče obdržati tuj kapital in premoženje v državi, poviša emisijska banka diskontno obrestno mero, kajti sicer nastane nevarnost, da denar in zlato odteka v inozemstvo. Vendar ta stran diskontne politike danes ni tako važna, ker je mednarodni plačilni promet itak z vsako državo samostojno urejen, tako da višina eskontne mere nima več toliko vpliva na odtok zlata v inozemstvo in narobe. Devizni predpisi to danes točno urejajo.

Vse do sedaj navedeno velja tudi za lombardno obrestno mero, katere višina pa nima tako odločilnega vpliva, iz razloga, ker zavzema lombardni kredit manj obsežno polje. Kaj je lombardni kredit, ste čitali zadnjič pod »Bankarstvom«. Omenim naj samo, da je lombardna obrestna mera navadno višja nego diskontna. Menica je dosti poznejše sredstvo, je prenosljiva vsak čas in ni podvržena takim izpremembam vrednosti, dočim je lombard (vrednostni papirji in blago) neprenosljiv in podvržen spremembam v vrednosti, zaradi česar je riziko posojilodajalca večji. Zato torej tudi obrestna mera višja.

Na podlagi takega premišljevanja lahko kritično premotrimo razmerje pri nas, znižanje obrestne mere naše Narodne banke ter uredbi o maksimiranju obrestne mere z dne 4. decembra 1933 in meseca avgusta 1934. Pri tem je treba seveda upoštevati dejstvo nepovoljnih razmer ne samo v okviru našega narodnega gospodarstva, ampak tudi posledice svetovne gospodarske depresije, ki v svojem dokaj hitrem razvoju ne dopušča posameznim narodnim gospodarstvom, še manj pa poklicanim ustanovam, da usmerijo svoje prizadevanje v izvestno ustaljeno smer, ampak morajo čisto preskakovati cele perijode razvoja. Tega pojava ne opažamo samo pri nas, ampak v več ali manj občutni meri tudi v drugih državah, katere nimajo toliko zlatih zakladov, da bi lahko odbijale nepričakovane in premočne sunke.

Na prvi pogled vidimo, da med diskontno politiko naše Narodne banke in ostalim denarnim trgom ni organične zveze. Posebno jasno se to vidi v prvi uredbi o maksimiranju obrestne mere z dne 4. dec. 1933, kjer je uzakonjeno, da morejo ostali denarni zavodi zahtevati za posojila največ 5% nad obrestno mero Narodne banke, za vloge pa dajati največ po 1% pod njeno obrestno mero, tako da so pred 9. februarjem 1934 lahko zahtevali za posojila $12\frac{1}{2}\%$ odnosno celo 14% na lombardna posojila, vloge pa obrestovali največ po 6%. Zadnja uredba o maksimiranju obrestne mere od meseca avgusta 1934 pa določa, da smejo denarni zavodi zahtevati za posojila le $4\frac{1}{2}\%$ nad obrestno mero Narodne banke. Ker pa je medtem, kakor rečeno, Narodna banka znižala diskontno obrestno mero za 1%, lombard pa kar za $1\frac{1}{2}\%$, sledi, da morejo danes denarni zavodi zahtevati za posojila le 11% in ne več $12\frac{1}{2}\%$. Z uredbami o maksimiranju obrestne mere se je sicer hotelo odpomoči obupnim razmeram na kreditnem trgu v nekaterih delih naše države, kjer je bujno cvetelo oderuštvo; na drugi strani pa se je tudi pokazalo, da Narodna banka kot emisijska banka in prva kreditna institucija nima potrebne moči na denarnem trgu. Obrestna mera celotnega denarnega trga je bila s tem dejansko sicer vezana na obrestno mero Narodne banke, ne pa organično. Čim je namreč obrestna mera denarnega trga vezana na obrestno mero Narodne banke z zakonom, je organična veza prekinjena. V normalnih prilikah bi bilo maksimiranje obrestne mere nepotrebno, ker bi morala višina obrestne

mere Narodne banke avtomatično tudi določiti višino obrestne mere na ostalem denarnem trgu.

Zgrešeno je naziranje, da bi bilo v odpomoči z omenjeno uredbo denarnim zavodom, ki se nahajajo v težkem položaju. Morda se je res hotela nuditi vsem takim zavodom z visoko razliko v obrestih možnost zaslужka, da bi poravnali svoje obveznosti. Pomisliti pa moramo, da je kreditni promet denarnih zavodov danes tako majhen, da bi bil ta dohodek povsem nezadosten za kritje velikih obveznosti. Na drugi strani pa dolžniki vobče ne morejo plačati obresti, pa naj so te za nekaj procentov večje ali manjše.

Tudi narodnogospodarske prilike kažejo na pomanjkanje organične zveze z diskontno politiko Narodne banke. Gospodarska kriza traja že nekaj let, in skoro celotno narodno gospodarstvo je danes zapadlo mrtvilu. Obrestna mera Narodne banke pa je bila ves ta čas najvišja. Dasi bo torej sedanje znižanje prineslo izvestne ugodnosti gospodarstvu in skušalo povečati likvidnost našega denarnega trga, je vendar jasno, da bo učinek pri sedanjem stanju gospodarstva zelo majhen. Danes potrebujemo vse večjih ukrepov, da se gospodarstvo opomore.

Rekel sem že, da bo imelo to znižanje vendarle gotove posledice. Koristilo bo predvsem sedanjim in bodočim dolžnikom Narodne banke, kakor tudi vsem ostalim dolžnikom v državi, ker se bo s tem zniževanjem avtomatično znižala tudi maksimalna obrestna mera za pol procenta. To zadnje dejstvo za naš slovenski denarni trg ni odločilno. Večje ugodnosti pa more pokazati pri saniranju naših denarnih zavodov, ker bodo ti dobili od Narodne banke cenejše posojilo. To samo na sebi sicer ne more povzročiti likvidnosti našega denarnega trga; ta bo sicer morda narastla, toda milijarde zamrznjenih vlog ne bodo rešene. Poleg znižanja obrestne mere je danes nujno potrebno, da se tudi to ogromno premoženje pritegne v normalen obtok, dotlej pa ne moremo govoriti o likvidnosti denarnega trga.

Z novim in ponovnim znižanjem obrestne mere se je Narodna banka začela zavedati svoje vloge na denarnem trgu in v narodnem gospodarstvu. Ker pa je dosedanja napaka nepopravljiva z normalnimi ukrepi, skuša sedaj Narodna banka, kakor je to razvidno baš na podlagi ponovnega znižanja obrestne mere, na novo graditi naš denarni trg in spraviti gospodarstvo v nov pogon. Prizadevanje za ustalitev povoljnejših razmer je hvalevredno, toda žrtve bodo velike in graditi bo treba na novo.

Pripombe h krojni poli

K števil. 1. Kaj bi kupili v združni prodajalni za deške plašče? Ti plašči morajo biti trpežni, topli in iz takšnega blaga, ki se ne maže, in zato bi Vam svetovala blago dubl. Plašča iz dubla navadno ni treba podlagati, ker je blago dovolj debelo in narobe navadno karirano, tako da ima že videz podloge. In še to dobro lastnost ima to blago: če se na lice oguli, plašč kratkomalo obrneš in je zopet kot nov. Plašček iz kamelskega kosminja je zelo praktičen. Če imamo še kapuco, je šolar oblečen za mraz in za dež. Boljši plašček sešij iz angleškega sportnega blaga, zlasti lep bo iz diagonala ali pa iz meliranega blaga.

Dubl dobite v naši prodajalni v drapovi, sivi in rjavi barvi, kamelsko kosminje pa v zeleni, sivi, črni in rjavi, in sicer v štirih kvalitetah. Angleškega sportnega blaga, ki ni samo za deške plašče, marveč tudi za moške sportne obleke, pumparice in suknjiče, je zlasti veliko v zalogi. Poleg angleškega blaga imamo za moške obleke tudi vsakovrstno modno blago. Za raglane dobite specialno angleško blago v modnih barvah in vezbah, za črne suknje palmerston in marengo, za zimske suknje pa solidne duple v raznih barvah in kvalitetah. Opozarjam vas posebno na sive diagonale v videzu dubla. Za kratke suknjiče imamo raznega primerne angleškega sukna, za službene plašče je na razpolago specialno sukno v raznih kvalitetah, za službene obleke pa sukno in kamgarn v raznih kvalitetah. Za šolarje do dvanajstega leta smo nabavili veliko trpežnih kratkih irhastih hlač. In morda še ne veste, da imamo stalno zalogo sraje iz črnega klota, kakršne nosijo kurjači?

K števil. 2. Za dekliske plašče je v zalogi poleg že omenjenih vrst blaga tudi modno volneno blago, in sicer gladko, črtasto in diagonalno. Prav mične otroške plašče lahko sešijete iz volnene flanele v veseli, svetlo-modri, rdeči in rjavi barvi. Za damske plašče so zlasti lepi volneni enobarvni diagonali v črni, modri in rjavi barvi in pa modno vozlasto tkano volneno blago, in sicer v lažji in težji kvaliteti. Lažja kvaliteta tega blaga je primerna tudi za tričetrt dolgi plašč, ki se nosi sedaj in mu pravimo paletu. Plašč za trpež si sešijte iz angleškega blaga ali pa iz kamelskega kosminja.

K števil. 3, 4, 9 in 10. Kakšno oblekico nameravate sešiti za vašo šolarico? Morda boste izbrali bombažasto ali volneno karirano blago, ki ga je veliko v črnobeli in črnordeči barvi. Te vrste blago je široko 70, 100 in 130 cm. Mogoče vam bo pa bolj všeč bombažasti ali volneni pepita, kate-rega dobite tudi v lepi izbiri. Ali si pa poglejte cenejše, enojno široko gladko varaždinsko blago. Ker je to domač izdelek, je poceni. Prodamo ga veliko za delavniške obleke, ker se prav dobro obnaša. Za otroške oble-

kice, ki dosti trpe, izberite cvirnasti barhent v mičnih vzorcih ali pa žamet kord, ki je na razpolago v eni barvi in z vzorcem. Za praznične oblekice vam priporočam gladek žamet. Za praznične dekliške in ženske obleke smo naročili blago angora v vseh solidnih barvah, blago angora z vtkanimi kvadrati in pa modno volneno blago, ki je samo tkano na način angore. Vrh tega lahko kupite za praznično obleko tudi mehko volneno blago, ki je podobno krepu in se dobi v črni, rjavi, modri in zeleni barvi. V vseh solidnih barvah imamo tudi vozlasto tkano volneno blago. Vse boljše vrste volnenega blaga za obleke so široke 130 cm. Za priljubljene temnomodre in črne praznične obleke imate tudi lažji diagonal. Nikoli pa ne manjka pri nas lepih in solidnih ripsov v vseh poljubnih barvah, v običajni širini 130 cm.

K šte. 5. V šoli otroci obleko kaj hitro zamažejo in obdrgnejo, zato pa naj ne bo nobene šolarice brez predpasnika. Predpasnik sešijte iz klota, tiskanine, kambrika ali cefirja. Črn klot, iz katerega se ponajveč šivajo navadni in delovni predpasniki, nudimo po raznih cenah, boljšega in cenejšega, in ravno tako tudi tiskanino in cefir.

K šte. 6 in 7. Na poli je kroj za hlačno krilo in za navadno krilo. Hlačno krilo se je že večkrat skušalo uveljaviti, pa se mu ni posrečilo. Dati mu pač niso znali prave oblike. Zadnjo sezono se je pa pojavilo gladko krilo v sportni obliki in morda se bo to obdržalo. Na videz se to krilo niti ne loči od navadnega. Hlačnice so široke in tako zalikane, da se zdi, kakor da bi imelo krilo samo gubo spredaj in zadaj. Ker je tako krilo toplejše od navadnega, bo prišlo prav posebno pozimi. Opozarjam pa, da bo lepo hlačno krilo sešila samo pretna krojačica in da mehko blago za tako krilo ni. Za tako krilo vzemite torej bolj kompaktno blago, takšno, ki je primerno za moške sportne obleke in kakršnega je vse polno v naši prodajalni. Za navadna krila izberite tudi moško sportno blago ali pa melirano v videzu tveda. Pokazali vam bomo pa tudi ceneno sukno in debelejši fresko.

K šte. 8. Potrebujete toplo bluzo? Potem si izberite flanelo, gladko, karirano, črtasto ali enobarvno. Za bluze, ki se prav dosti perejo, imamo zelo efektne krepe in frotirje v mičnih vzorcih. Za lepe in trpežne bluze dobite močno pralno svilo, enobarvno in črtasto, svilene pike v raznih barvah, potem črtasti svileni rips, svilo bemberg, in sicer enobarvno, črtasto in vzorčasto, nadalje razne žoržete, marokene in krepdešine. Imamo tudi pravo svilo, in sicer temnomodro, temnordečo, črno in rjavo.

Ker bodo naši člani potrebovali za jesen in zimo pulovre, žempre, nogavice, rokavice itd., imamo že sedaj lepo zalogo vsakovrstne trikotaže, katero si lahko ogledate v galanteriji. Nismo pa tudi brez volnenih baretov in raznih toplih otroških čepic. Za šolarje, male in velike, so v galanteriji oprtniki in razne torbice. Prodajamo pa tudi dežnike, otroške, ženske in moške, in sicer čisto preproste, pa tudi boljše vrste. V oddelku za čevlje boste našli vse, kar si želite: od trpežnih čevljev za delavce, ne-

premočljivih otroških čevljev za trpež, lepih moških, nizkih in visokih čevljev do najnovejših ženskih čevljev. V izbiri in mičnosti jim prijateljsko konkurirajo njihovi sosedje — copati. Če pa imate še kake posebne želje glede čevljev, se oglasite pri nas na Masarykovi cesti v torek med pol peto in pol šesto uro popoldne. Ta čas je namreč v prodajalni združni čevljar, ki sprejema naročila po meri, tako da vam naredi prav take čevlje, kakršnih si želite.

Kadar čevljev ne nosite, jih očistite in vtaknite vanje kopita, da bodo napeti in na ta način dolgo obdržali lepo obliko. Skrb za čevlje se izplača. Imamo cenena kopita in prvovrstno kremo za čiščenje. Nikar ne zapirajte čevljev v omaro, zlasti ne, če je prostor nekoliko vlažen. Imejte jih na odprtih policah.

Našemu agilnemu potniku je vlak že prepočasen, zlasti mu niso nič kaj po volji zveze, ker mora opraviti svoj posel, ki ga kliče na vse strani, v najkrajšem času. Zato potuje sedaj z motornim kolesom. Na sociusu zadaj ima privezana dva kovčega. V enem je manufaktura, v drugem pa galanterijska kolekcija. Naše cene so stalne! Enako blago za iste cene in pod istimi pogoji kakor v Združni prodajalni kupite lahko pri potniku. Naš potnik je tudi pooblaščen, da nabira člane za našo nabavljalno in kreditno zadrugo.

M.

Gospodinjstvo

Modrenje perila

Mogoče bo prišlo našim zadrugaricam prav, če povemo, kako se pravilno ravna z modrilom (indko) in kje vse se lahko uporabi. Saj ni modrilo samo za modrenje perila, ampak tudi prav dobro čistilno sredstvo. Iz perila, ki ga hočemo modriti, moramo najprej dobro ožeti milnico, nato ga pa moramo oviti in iztrepati, potem pa do čistega izprati in dobro oviti in šele potem izplakniti v vodi z raztopljenim modrilom. Perilo iz batista se najprej izpere v čisti vodi, nakar se pomoči v modrilo in ožme, potem pa zopet izpere v čisti vodi. Perila ne smeš kar nametati v posodo z modrilom in pustiti dalje časa namakati, marveč vsak kos posebej hitro pomočiti v modrilo in ga nato takoj oviti. Ako perilo, ki ga vržemo v modrilo, še ni čisto izprano, in je v njem še milnica, kaj rado posivi. Tako perilo je prav težko zopet obeliti. Vsak kos perila moramo prav dobro strepati, preden ga namočimo v modrilo, pa tudi potem, preden ga obesimo, ker sicer ostanejo v njem modre proge. Voda za modrenje se pripravi tako-le: v platneno vrečko vsujemo primerno količino modrila, ki ga razpustimo v mali posodi ($\frac{1}{4}$ l tople vode). Modrilo potem premešamo in počasi vlijamo v posodo z mrzlo vodo.

Nekatere gospodinje dodajajo milnici, v kateri se kuha perilo, nekoliko modrila (na srednje velik kotel žličko modrila). Pa tudi pri tem ne smemo modrila kar vreči v vodo, marveč ga moramo raztopiti tako kakor za izpiranje. Tudi tako perilo se pri izplakovanju še enkrat modri. Z modrilom se prav lepo čistijo z belim lakom prepleskana vrata, okna, kredence i. t. d. Soda namreč laku škoduje. Za umivanje takih stvari pride nimo vodi salmiaka in modrila (na vedro vode po eno žlico salmiaka in modrila). V tako pripravljeno vodo se namoči cunjja. To cunjjo potem dobro namilimo, nakar zdrgnemo predmet, ki ga hočemo očistiti. Ko je to stvorjeno, splaknemo predmet s čisto vodo in ga hitro zberišemo. Če hočemo, da se tako pohišstvo prav lepo sveti, ga zberišemo nazadnje še s suho flanelo ali jelenovo kožo. Tudi zrcala se lepo svetijo, če jih zmijemo z vodo, v kateri raztopimo modrilo. Raztopina modrila je učinkovito sredstvo za čiščenje mušjih madežev. S praškom modrila se lepo čisti srebro. Modro blago, ki je pri pranju obledelo, se da včasih prav dobro popraviti z močnejšo raztopino modrila. Na koščku blaga preizkusimo odtenek barve. Šele potem, ko dobimo pravo gostoto, pomočimo v modrilo tudi ves kos blaga. M.

Kuhinja

Ledvična juha. Ledvičke narežemo na tenke rezine in jih vržemo v kastrolo, v kateri smo na masti zarumenili narezane čebule, nakar jih potresemo s papriko in posolimo. Ko smo po okusu dodali majerončka, kumne in česna, zalijemo vse skupaj s toliko juhe, da se ne prismo di in dušimo pol ure. Nato pa dodamo na kocke zrezanega krompirja, ki ga dušimo tako dolgo, da je mehak. Posebej naredimo na maslu ali masti svetlo prežganje, katerega zalijemo s kostno ali govejo juho. Tako prežganje zlijemo na dušene ledvičke s krompirjem in pustimo, da se dobro prevre. Ako naredimo tako juho bolj gosto, jo lahko postavimo na mizo kot samostojno jed, recimo za večerjo.

Juha iz sladke repe. Na kocke zrezano sladko repo skuhamo do mehkega v slani vodi in pretlačimo skozi sito. Iz masla in moke napravimo prežganje, ki ga zalijemo z vodo, v kateri se je kuhala repa, ali pa z juho. V prežganje dodamo nato, ko smo jed začinili s kumno, poprom in jušno zelenjavo, še pretlačeno repo in kuhamo. Ko je juha gotova, vlijemo vanjo še lonček mleka, v katerem smo žvrkljali rumenjaki. K taki juhi serviramo pražen kruh.

Riž z gobami in paradižniki. Četrtil kilograma paradižnikov skuhamo v slani vodi, na kar jih pretlačimo. V vodi, v kateri so se kuhali paradižniki, skuhamo četrtil kilograma riža, ki ga zabelimo in osolimo po okusu. Riž pustimo, da zavre, nakar ga potegnemo z ognja, da vre počasi,

ne da bi ga pri tem mešali, in sicer zato, da ostanejo zrnja lepo cela. Poleg tega vzamemo krožnik narezanih jurčkov ali drugačnih gob, ki jih posolimo, popopramo in dušimo s peteršiljem na maslu. Primerno z maslom pomazano posodo natresemo nato plast riža, nanjo praženih gob, potem zopet riža, po vrhu pa pretlačenih paradižnikov. Vse skupaj potresemo s sesekljanim peteršiljem in naribanim sirom. Vse to polijemo z raztopljenim maslom in pečemo pol ure v pečici.

Sadni kolač. 7 dkg moke, 28 dkg masla, 7 dkg sladkorja, nekoliko soli in štiri jajca pognemo na deski v testo, ki ga pokrijemo s skledo in pustimo na hladnem eno uro počivati. Na pekač položimo papir, na katerem raztegnemo testo, okrog in okrog pa naredimo rob iz testa. Čez in čez natresemo potem razpolovljenih češpelj ali na krhle narezanih jabolk in hrušk. To potem spečemo. Ko je kolač pečen, ga razrežemo na rezine, katere potresemo s sladkorjem v prahu.

M.

Čebelarstvo

F. B.:

Prezimovanje v medišču

Naš »Zadrugar« se je torej oglasil s strokovnimi članki o čebelarstvu. Prav je tako, izpolnili ste veliko vrzel v programu naše čebelarske zadruge. Naši ljudje potrebujejo pouka, dobrega štiva, pametnega razgovaranja o muhah, da dobijo več veselja, zanimanja in tudi gmotne koristi od svojih ljubljensk.

Pa pokramljajmo torej nekoliko o prezimovanju v medišču, kakor delam to s precej dobrim uspehom že dobrih deset let. Komur bi moje izvajanje ne bilo všeč, naj se kar oglasi v »Zadrugarju«, da se na ta način do dobrega pogovorimo in izpopolnimo s tem naše izkušnje.

Zazimujem svoje čebele v mediščih A-Ž panjev čisto preprosto takole:

Jeseni skrbim, da so vse družine dobro založene z živežem. Ko očitijo vse prazno satje, katero sem jim vtaknil v medišče, potem ko sem pospravil zadnji letni pridelek, zložim s plodišča na kozico celo družino, na drugo kozico pa prazno satje z medišča. Nato potegnem rešetko iz panja ter jo dobro ostrgam vseh prizidkov; prav tako očistim s strguljo tudi vso notranjost panja. Očiščeno rešetko denem nazaj v panj tako, da nastane med sprednjo steno in okvirjem rešetke 1 cm široka odprtina. Da se odprtina ne zoži, porinem med prednjo steno in rešetko leseno zagvozdic, ki je tako zarezana, da obvisi na okvirju rešetke. Nato pokrijem sprednjo polovico rešetke z lesenimi pokrovčkom, zložim satje z družino v medišče v prav tistem redu kot je bilo prej v plodišču, plodišče pa napolnim s praznimi satniki; zgornje žrelo dobro zamašim, spodnje pa ostane vso zimo odprto. Tako preložim panj za panjem ter jih obenem

temeljito osnažim. Paziti pa je treba, da ne denemo v plodišče satnika, v katerem bi bilo kaj medu. Zgodilo se mi je namreč, da so čebele z matico vred pritegnile z medišča v plodišče in pozimi od gladu pomrle. Ko pritisne mraz, vložim slamnice za okenca, zamašim s papirjem špranje med panji, odenem z otavo gornjo vrsto panjev, končno pa panje dobro zapazim. Čebelnjak lepo pometem in zaklenem.

Kaj pridobim s tem načinom prezimovanja?

Čebele so zgoraj bolj v miru in na toplem, ker toplota, ki sili vedno navzgor, ne more uhajati z medišča; ptice jih ne motijo, miši ne morejo lahko do njih, mraz ne učinkuje direktno na zimsko gnezdo, pa tudi sončni žarki jih ne zvbijo tako lahko iz panja. Vse to vpliva tako ugodno na družino, da prezimi prav dobro ter izgubi prav malo živali. Slamnic za odevanje v medišču ne potrebujem.

Prazno satje ostane v panju, kjer ga čebele varujejo pred vešo in črvom, tako da ga ni treba prenašati v omare ali zaboje in tam žveplati; takih zabojev odnosno omar sploh nimam. Pripeti se pa, da pri kakem slabiču vendarle uide veša v satje; tedaj treba satje v presledku enega tedna parkrat dobro zažveplati, prezračiti in zložiti nazaj v panj.

Kadar prevažam zgodaj spomladi na resje in črešnjo, imam vse satje pri roki in prevešam kar v paši.

Ko pride čas za prevešanje ali bolje prestavljanje, poiščem sat z matico in še enega z mlado zalego ter jih vtaknem v sredo plodišča, prazna dva sata s plodišča pa v medišče, rešetko odkrijem in pritisnem prav do stene in prestavljanje je gotovo.

To bi bile torej prednosti takega zazimovanja.

Neprilike pa bi utegnile nastati, če bi zazimil čebele na slabem (hojovem ali smrekovem) medu, ker vendar ne morejo tako lahko zletavati iz medišča pri spodnjem žrelu, kar bi pospešilo grižo. Zato zalagam rajši z ajdovcem ali sladkorjem. Nevarnost za družino bi nastala tudi tedaj, če bi moral pitati zgodaj spomladi radi nezadostne zaloge živeža, ker se od zgoraj ne more pitati; zato sem pa gori poudarjal, da morajo imeti čebele dovolj zimske zaloge, da shajajo vsaj do meseca aprila. Kadar pa pitam v aprilu ali pozneje, uporabljam navadni pitalnik v plodišču; v medišče močno pihnem, da zdramim čebele, ki začno takoj prenašati hrano v medišče.

Še en nedostatek bi se morebiti pokazal, v posebno hudi zimi namreč, ki bi pomorila kako družino, ker se od zgoraj ne da dobro odeti; te nesreče pa niti v zimi 1928/29 nisem imel.

Tako torej zazimujem jaz. Vas, tovariši, pozivam pa še enkrat, da poveste svoje mnenje o prezimovanju v medišču.

A. P.: Navodila za delo v mesecu oktobru

Razen točila, ki sem ga omenil v zadnji številki, imamo še nekoliko drugih točil. Naš rojak g. dr. P. je sestavil svojevrstno točilo, ki je zelo dobro za dom, dočim za transport ni priporočljivo, in sicer radi tega ne, ker ni stabilno. Praktično je pa zato, ker ga lahko pritrdimo z vijakom kar na mizo. Za čebelarja je najlepši čas tedaj, ko lahko uspešno uporablja točilo. Pred točenjem si moramo pripraviti vse potrebno orodje in posodo. Posebno posodo dobro očistimo, umazanih vrčev ne uporabljamo nikdar. Dalje kupujemo le tako posodo, ki je iz bele pločevine, še boljje je vernirano, ker ne zarjavi. Na čebelarski razstavi v Beogradu so vzbujali pozornost obiskovalcev trije vrči, ki jih je razstavila naša čebelarska zadruga. Vrči drže po 50 kg, notranjost je vernirana, zunanja stran je pa obdana z lesenim obodom. Pokrov posode se zapre skoraj hermetično in ne prepušča zraka. Taka posoda je v vsakem slučaju zelo trdna in tudi med v nji se ne kvari. Ko smo si vse pripravili, kar potrebujemo pri točenju, pričnimo z delom! Satje iz medišča postavimo na kozico. V plodišče postavimo sipalnik. Kdor tega nima, lahko uporablja lepenko, ki jo potisne pod palice plodišča. Med tem časom so se čebele na kozici že narskale medu, zato je ometanje čebel lahko. Ometajmo na sipalnik ali lepenko, čebele se bodo kar same hitro sprašile nazaj v panj. Le redko katera bo odletela proti oknu čebelnjaka. Tam se zbirajo vse na šipah, ker jih vabi svetloba. Nekateri imajo okno tako pripravljeno, da šipa ne sega do vrha robu, pač pa je vrhnji prostor širok ca 3 cm, zakrit s 4 cm široko šipo, ki je pritrjena nekoliko poševno. S tem pridobimo v oknu razpoko, nekako begalico. Kot je znano, silijo čebele po oknu vedno gori, in ko pridejo do odprtine, lahko kar izletijo. S tem smo dosegli, da čebele sproti izletijo iz čebelnjaka ter nas ne ovirajo pri delu. Že ometeno satje denemo v zato pripravljen zaboj, ki ga postavimo v prostor, kjer imamo točilo. Za odkrivanje satja uporabljamo vilice, ki jih od časa do časa očistimo v topli vodi, in sicer zato, da niso medene in pa da se voščine ne nabirajo na njih. Ko je satje odkrito, ga položimo v točilo, to pa tako, da je obrnjeno v isto smer. Ne točimo nikdar samo po en sat. Točilo mora biti polno, enakomerno obteženo, da lepo teče. Začetkoma vrtimo vreteno nalahko, da se nam satje ne kvari. Ko smo približno 20krat zaobrnilo vreteno in je med že nekoliko odletel na steno točila, satje obrnemo in šele tedaj lahko vreteno hitro vrtimo. Ko je ta stran čisto iztočena, ponovno obrnemo satje ter ga še na drugi strani popolnoma iztočimo. Že iztočeno satje vložimo zvečer v medišče panjev, zato da ga čebele očistijo ter odnesejo v plodišče še zaostale kapljice medu. Nikdar pa ne postavljajmo satja pred panje, da bi ga tamkaj očistile čebele, kajti s tem skoro gotovo povzročimo ropanje. Tudi ne smemo nikdar iztočiti vsega medu. Ohranimo par medenih satov za spomlad, da jih bomo v slučaju potrebe lahko kar vložili. Že očiščeno satje zažveplamo, potem ga zavijemo

v časopisni papir, kjer je varno pred veččami, kajti duh po tiskarski barvi odganja večče. Satje lahko postavimo tudi v hladno, ne vlažno klet, kjer je prav tako dobro shranjeno. Jaz sam vložim očiščeno satje v plodišče, medeno satje in zalego z matico vred pa postavim v medišče. Ločilno desko, na kateri je pritrjena matična rešetka, nekoliko odmahnem od čelne stene, matično rešetko pa pustim odkrito. S tem dosežem, da imajo čebele prost prehod iz medišča v plodišče, kjer lahko čistijo vloženo prazno satje. Vzemijo na ta način zelo dobro. Kot je znano, sili toplota vedno navzgor in se v panju javlja ravno v plodišču. Pred vzimljenjem oziroma iztočenjem stehamo medeno satje, ki mora biti težko s čebelami vred 18 kg. Pri tej zalogi smo lahko sigurni, da bodo imele čebele dovolj hrane do srede aprila prihodnjega leta. Kjer pa nimamo tolike zaloge, dopitajmo z medom, če tega ni, pa s sladkorjem. To izvršimo kolikor mogoče hitro, da nas ne prehiti mrzlo vreme ter da se ne stisnejo čebele skupaj.

Iztočeni med ponudite naši čebelarški zadrugi, ki ga bo gotovo ugodno plačala. Samo ob sebi razumljivo — po dnevnih cenah. V prihodnji številki bom obravnaval vzimljenje čebel.

Vrt in cvetlice

Josip Štrekelj:

Siljeni radič

Iz divjega radiča, ki raste vsepovsod in se spomladi najbolj prikazuje po svojem sinjemodrem cvetu, je vrtnarska umetnost vzgojila odlične vrtno vrste z mehkim, širokim, zelenim, s pisanim in rdečim listjem. Radič je dvoletna rastlina. V prvem letu žanješ vse poletje listje za solato, če ga ni odveč, za krmo, zlasti perutnini in prašičem. Ker v naslednji pomladi odganja jako zgodaj, še pred doraslo berivko, je spet na razpolago za kuhinjo. Posebno je pa ta odlična rastlina važna v tovarništvu za izdelavo kavine primesi — cikorijske, v vrtnarstvu pa za siljenje.

Nas zanima slednje.

Za siljenje je vsaka radičeva vrsta dobra, vendar najboljša je z rdečim in rdečepisanim širokim listjem. Te dve vrsti naredo močnejše korenine. Debeli koreni imajo večjo množino rezervnih snovi, zaradi tega odženo siljeni večje listje.

Radič sej od začetka aprila do konca junija. Čim zgodnejša je setev, tem močnejše korenine dorastejo do jeseni. Setev, ki jo izvršiš na vrtu navadno na vrstice, na polju na splošno, zlasti med peso in koruzo takoj po osipanju, naj ne bo pregosta. Proti koncu oktobra, v presledkih kake tri tedne, izkoplji radičeve korenine za siljenje po potrebi porabe. Prostor za to pripraviš v kleti, v hlevu ali v kakem drugem hišnem prostoru, kjer ne zmrzuje. Vložiš ga v obliki stožca ali štirivoglate piramide sredi, lahko

pa tudi v kotu ali pa vzdolž ob steni prostora. Za stožec ali piramido položi na tla najprej kakih 15 cm debelo plast gnoja, krog tega pa ravno tako visoko, pa le do 20 cm široko plast zemlje. Na zemljo vse okrog položi radičeve korenine poležno drugo ob drugi, da je le 2—3 cm vmes praznega prostora, pa tako, da konci korenin segajo proti gnoju ali v gnoj, glavice pa do blizu roba zemlje na zunanji strani. Ko je ena vrsta zložena, doloži v sredo novo, sedaj zadosti 10 cm debelo plast gnoja, na zunanji strani, vrhu korenin pa spet tako visok kolobar zemlje. Ko tudi na novi kolobar zemlje položiš korenine, nadaljuj, dokler ne vložiš vseh.

Opozarjam, da pri tem vlaganju zidaj kup čedalje ožji, zaradi trdnejše stoji zemlje. Tudi listje skrajšaj na radičevih koreninah na kakih 5 cm. Ker je konjski gnoj prevroč, se poslužuj le govejega.

Kakor vlagaš korenine v stožec, da je gnoj ob koncu korenin, prav tako lahko vlagaš ob steni v obliki zida (prizme). Ob steni položiš na tla kakih 15 cm debelo in 30 cm široko plast gnoja v poljubni dolgoti, spredaj ob gnoju pa ravno tako visoko in 20 cm široko plast zemlje. Na zemljo položiš korenine, kakor je bilo povedano za stožec in nadaljuješ vlaganje v višino. Ako pa nameravaš zidati visoko, moraš postaviti primerne opore, da se zidava ne zvrne. Da bo zemlja vlažna, zalivaj po potrebi z mlačno vodo. V svetlem prostoru zasteri vlažen radič z vrečevino, ker v temi odžene lepše in nežnejše listje.

Ko po kakih treh tednih odžene, lahko žanješ listje, ali pa pobereš cele korenine iz vložene kupa. V zadnjem primeru, ki je priporočljivejši, obreži korenine pod koreninskim vratom, da ostane listje skupaj, ki je odlična solata. Preostale korenine mnogi kuhajo in uživajo pripravljene kot solato, pijejo tudi vodo, v kateri so se korenine kuhale, oboje kot želodčno in čistilno sredstvo za kri.

Ker je sredi zime navadno zemlja zmrzla, da bi ne mogel nakopati korenin za ponovno nadaljnje siljenje, izkoplji jih pred zmrzalom večjo količino in hrani jih na hladnem, nekoliko prisute, v vlažni zemlji.

Žalostno dejstvo je, da je tudi v tem naša vrtnarska podjetnost tako revna, da morajo trgovci uvažati siljen radič iz tuje države.

Josip Štrekelj:

Siljena zelena

Zelene imamo dve vrsti: gomoljasto, ki jo naše gospodinje poznajo, in listnato, pri nas negojeno, ki jo pa v severnih državah čislajo kot najboljšo solato. Kakor gomoljaste je tudi listnate več vrst. Za siljenje prihaja v poštev samo listnata zelena. Ta ne naredi korena, zato pa zelo veliko in krepko listje. Mlade sadike sadi nekoliko redkeje kakor gomoljaste, po eno do dve vrsti na gredico. Da pa, dokler je majhna, izrabiš prazen vmesni prostor, posadi ob njej drugo nizko povrtnino (solato, redkvico, špinačo, čebulo i. t. d.). Nekateri vrtnarji na severu jo sade v 20 cm globoke jarke (brazde), ki jih naredo vzdolž gred. V jeseni jo pa obsujejo

visoko z zemljo, da se vbeli, ker neveljeni listi so trdi in neužitni. Vbeljenje traja štiri tedne. Za solato pozimi, ko je največje pomanjkanje zelenjave, je pa bolj priporočljivo siljenje. V ta namen jo izkoplji, skrajšaj na kratko zelene liste ter jo vloži, kakor je povedano pri radiču. Radi obsežnosti pa jo vlagaj vsaj po 10 in več centimetrov narazen. V času štirih tednov zraste novo, zelo nežno, bledorumenno listje, ki ga svetovno smatrajo kot najbojšo solato. Zelena je znana tudi kot zdravilo proti revmatizmu.

Zdravstvo

Dr. V. Arko, Ljubljana:

Skrofuloza

Skrofuloza je bila poznana kot dolgotrajna bolezen, ki napada zlasti otroke med prvim in desetim letom, že starim grškim zdravnikom. Prav tako so stari zdravniki dobro vedeli, da ošpice in oslovski kašelj gladijo, oziroma pripravljajo pot skrofulozi, odnosno, da že latentno skrofulozo aktivirajo in tako podaljšajo obolenje tudi preko pubertete.

Povzročitelj skrofuloze je isti kot povzročitelj jetike, namreč tuberkulozni bacil.

Otroci se inficirajo z vdihavanjem bacilov tuberkuloze, ki prodro v pljuča, kjer se stvarjajo začetna ognjišča.

Ta pojav je poznan med laiki pod imenom otekle pljučne žleze.

Redkeje prodro bacili skozi črevo v organizem. Zelo redko pa pride do infekcije skozi ranjeno kožo.

Ako pomislimo, da otrok, ko shodi, kobaca večinoma po tleh, ako pomislimo dalje, da nese otrok vsako stvar v usta, potem nam je način infekcije povsem razumljiv. Prav tako pa mora tudi vsak lajik razumeti važnost higijene, ki prepoveduje pljuvanje po tleh, na žalost večinoma brez uspeha. In prav v pljunku jetičnih se nahaja ogromno bacilov tuberkuloze, ki se na ta način širi naprej.

Skrofuloza je tedaj posebna vrsta tuberkuloze v otroški dobi.

Znaki skrofuloze so različni z ozirom na razne organe. Obenem so pa tako tipični, da jih more poznati vsak lajik.

Najprej opazimo spremembe na očeh. Oči so vnete, zlasti je vneta veznica. Otroci mežikajo, ker ne morejo prenašati svetlobe. V težjih stadijih se pojavijo ob robu roženice kaši podobna zrnca, ki se zacelijo brez vsakih nadaljnjih posledic. Pogosto pa ta zrnca razpadajo, tvorijo se čiri, ki vodijo do tkzv. peg roženice. Če so te pege velike, ovirajo seveda vid, kar je samo po sebi razumljivo.

Večina otrok trpi vsled mesece in mesece trajajočega nahoda. To ima zopet za posledico, da se sluznica nosa zadebeli, odnosno, da se poveča nos sam kakor tudi gornja ustnica.

Najbolj poznan in najbolj pogost znak škrofuloze pa so povečane žleze na vratu. Žleze so mehke in ne bole. Sčasoma se žleze zmanjšajo in postanejo trde. Lahko se pa tudi ognoje. Gnojenje more trajati leta in leta. Na dotičnih mestih nastanejo globoke, grde brazgotine, ki karakterizirajo za škrofulozo obolelega.

V mnogih primerih škrofuloza ni tako nedolžna. Pridružijo se razne komplikacije, na pr. jetika pljuč, kosti in kože. Vse to seveda poslabša prognozo.

Ubranimo se škrofuloze zlasti na ta način, da pazimo na največjo čistočo otrokove okolice. Prav posebno priporočamo, da se opušča neumno poljubljanje otrok. V Franciji imunizirajo otroke po Calmettovi metodi že prve dni po rojstvu. Imunizacija se izvaja z bacilji živinske tuberkuloze.

Škrofuloza je bolezen ubogih: vlažno stanovanje in nezadostna hrana ji odpirajo na široko vrata.

Zdravljenje tedaj zahteva suho, solnčno stanovanje, izdatno, vitaminov polno hrano. Vitamine nahajamo v znanem ribjem olju, ki velja že davno kot najboljše zdravilo proti škrofulozi. Vsled zopernega okusa ga otroci neradi uživajo. Zato imamo na razpolago celo vrsto preparatov, ki okus po ribjem olju ublažijo in jih otroci radi uživajo. Zelo ugodno upliva tudi zdravljenje v višinah od 800 do 1400 m. Če so pa otroci dobro razviti, je priporočljivo zdravljenje na morju.

Naša družina

Otrok v šoli

Naši otroci so zopet pričeli obiskovati šolo. Zato je prav, da si ob tej priliki predočimo dvoje: kaj je šola in kakšne dolžnosti nalaga nam samim. Dolžnosti? Morda se bo kdo začudil ob tem vprašanju. Kajti mnogo je staršev, ki se v teh dneh, ko začne njihov otrok zopet pohajati v šolo, oddahnejo, češ, hvala Bogu, ga vsaj nam ne bo treba imeti na glavi!

I. Otrokovo duševno življenje se razvija v glavnem v dvojni smeri: Na eni strani se mu od dne do dne bistri razum, na drugi pa se mu plemeniti srce, gradi značaj. Prvo vrši pouk, drugo vzgoja. Šola prav gotovo nima namena otroka vzgajati. Da, celo ne more imeti tega namena; kajti vzgoja mora biti prvič osebna ali individualna, drugič se mora vršiti v pravcu, ki o njem odločajo starši, katerih last je otrok, tretjič pa morajo med vzgojiteljem in gojencem biti kar najožje vezi, če naj bo vzgoja res uspešna. In take vezi najdemo le med starši in njihovimi otroci.

Šola je torej le skupno učilišče, v katerem otroci, po starosti in nadarjenosti porazdeljeni, dobivajo najosnovnejši pouk v pisanju, čitanju,

računstvu, zemljepisju, zgodovini, prirodopisju, i. t. d. Pa tudi v tem oziru šola ne more popolnoma dosegati svojega namena. Kajti tudi glede otrokovega razuma, je pomniti, da se njegov razvoj ne vrši v vsakem otroku enako in v enakem tempu. Zato bi bilo tudi, kar se tiče samega pouka, najidealnejše, ako bi se vršil osebno, individualno. Le v tem primeru bi bilo mogoče upoštevati otrokovo sprejemljivost, njegovo splošno nadarjenost, posebno nagnenje za posamezne predmete in sto drugih odločilnih činiteljev. Pa primerjajmo zdaj z vsem tem šolski pouk, ki se vrši prvič navadno v prenatrpanem razredu, ki se mora drugič vršiti točno po učnem načrtu in to — slednjič — pri učencih, med katerimi vladajo, kljub približno enaki starosti in nadarjenosti, vendar še zelo velike razlike! —

II. Mi vsi želimo, da bi se naš otrok čim lepše razvijal v telesnem, pa še bolj v duševnem oziru. Ne zato, da bi bil otrok tako nam v ponos ali da bi pozneje sam v svoji domišljavosti mogel nositi glavo pokoncu, temveč zato, ker je izobrazba njegovo največje bogastvo, visoko razvit razum — v harmoniji s srčno kulturo — največja lepota človekova (zato se nam tudi duša tako rada prikazuje kot podoba božja!) in končno, ker s tem otroku najbolj zagotovimo bodočnost.

Šola sama otroka le od daleč približa temu cilju, kot smo videli zgoraj. Zato je tem bolj potrebno tem ožje sodelovanje šole z domom. Kaj moremo, oziroma kaj moramo storiti v tem oziru za otroka?

Prvi pogoj za uspešno izobraževanje otroka je, da učno snov res sprejme vase in si jo prisvoji. Že v tem oziru zapusti šolska ura mnogo pomanjkljivosti. Pomislimo samo, koliko učiteljevih besed otrok v šoli presliši, in to ne le otrok, ki je po lastni krivdi nepazljiv, temveč tudi otrok, ki si prizadeva, da bi bil pazljiv; kajti biti pozoren vso uro, je za otroka največkrat pretežka naloga. Dalje otrok v šoli marsikaj sliši, pa ne razume. Ko bi otroka prepustili samemu sebi in šoli, bi mu tako sčasoma na vseh koncih manjkalo potrebnih osnov za nadaljnji studij. Treba je torej, da se vsak dan sproti in za vsako uro posebej zanimamo, kaj je otrok v šoli slišal. Tako mu vedno sproti lahko dopolnimo, kar mu manjka in razložimo, česar ni razumel.

Drugič potrebuje otrok, ki se česa uči, vaje in ponavljanja. V šoli je za vajo in ponavljanje mnogo premalo časa. Vse to mora vršiti otrok doma in to je zopet predvsem naša skrb; otrok sam pač ne uvidi dovolj potrebnosti vaje, da bi si sam prizadeval in se vadil; dalje ga tudi kaj rada premoti igra. Če hočemo torej doseči pri otroku uspehe, vadimo se sami z njim pisanja in računanja, ponavljajmo sami z njim zemljepisje, zgodovino in ostale predmete!

Za dosego učnih uspehov je brezpogojno potrebna tretjič — marljivost. Šola v tem oziru nalaga učencu le nekaj preizkusni kamen marljivosti: domače naloge, ustne in pismene. Na nas pa je zopet, ali je otrok res marljiv ali ne, ali izvrši točno vse naloge ali ne. Vsekakor je

torej potrebno, da mi sami vsak dan povprašamo otroka med drugim tudi po nalogah, da mu dalje pri izdelovanju nalog pomagamo, v kolikor je to potrebno, in da izvršene naloge pregledamo.

Brez veselja do učenja slednjič tudi ne moremo pričakovati lepih uspehov otrokovih. Ali otroku vlijemo veselje do učenja, ali pa mu še tistega vzamemo, ki in kolikor ga ima, pa je odvisno od tega, kako ravnamo z otrokom. Zlasti je treba pomniti, da ne ravnamo z njim s šolsko strogostjo, tako, kot bi bil otrok doma tudi »v šoli«, temveč, da skrbimo za otrokov napredek v šoli čimbolj neopazno, tako, da se otrok niti ne zaveda tega. O šolskih predmetih se pogovorimo z njim kot se sicer pomenkujemo, k nalogam mu ne ukazujemo, temveč ljubeznivo nagovarjamo, za vse novo znanje, ki ga pridobi v šoli, se mi sami navdušujemo. To ga bo vžigalo k marljivosti, z marljivostjo doseženi uspehi pa mu bodo vplivali zopet novega veselja: na ta način bo otrok prav gotovo dosegel svoj cilj.

Seveda nalaga, kot smo videli, staršem vse to mnogo truda in potrpežljivosti. Toda zavedati se moramo, da staršem za otroka — in tu gre res za otroka — nobena žrtev ne sme biti pretežka.

— c.

Iz življenja in prirode

Živko Lovše:

Lamarck in Darwin

Vsa današnja raziskavanja na biološkem polju jemljejo kot pribito dejstvo in zanesljivo podlago, da je vsa okolica živali in rastlin na zemlji rezultat razvojnega procesa. To je za vse jasno in od vsakogar priznano dejstvo. Drugo in mnogo težje pa je vprašanje: Kaj je delovalo na organizme, da so se razvijali v to ali ono smer?

Na to je možnih več odgovorov, in tako so nastale razne teorije, ki skušajo to vprašanje rešiti. Gotovo so izpremembe v živalskem življenju rezultat notranjega delovanja protoplazme in raznih zunanjih činiteljev v okolici, kjer žival ali rastlina živi. Mnogo teh činitejev, ki bi utegnili prihajati tu v poštev, nam je poznanih, a morda jih je še več in važnejših, ki jih pa človeški um ne more doseči. Razne razvojne teorije so torej le poizkusi, pokazati one zunanje in notranje faktorje, ki so delovali pri izpremembi vrst, kar si je seveda možno tolmačiti na razne načine. Ameriški naravoslovec Packard pravi: »Vsi smo pristaši razvojnega nauka, čeprav moremo biti glede narave delujočih vzrokov različnega mišljenja.« Tu je torej početek razvojnih teorij. Od teh teorij, ki so se pojavile do l. 1900, so vzbudile tri posebno pozornost. Lamarckova, Darwinova in Weismannova, ki so se pojavile v kratkem razdobju druga za drugo.

Jean Baptiste Lamarek je bil prvi, ki je postavil razvojno teorijo in ovrgel mnenje o stalnosti vrst, in po pravici smemo njega imenovati kot početnika razvojnega nauka. Že pred njim se je tuptatam pojavila razvojna misel, a nihče je ni upal jasno in točno izreči, ker se je vsakdo zavedal, da bi bila taka izvajanja popolnoma proti principom tedanje dobe. Najodličnejši Lamarckov predhodnik na tem polju je bil Erasmus Darwin, stari oče slavnega Charlesa Darwina. Že ta se je nekaj let pred Lamarckom, v nekem svojem zoološkem delu izrazil, da so se morale živali na zemlji razvijati, a ta njegova hipoteza, ki je bila sicer vzpodbujoča in originalna, je bila nejasna, brez pravih dokazov in v neko meglo zavita, zato je danes le še zgodovinskega pomena. Tudi George Buffon, znani francoski filozof in naravoslovec, je izrazil mnenje, da so se različne žive oblike pojavljale druga za drugo. Kot tretji Lamarckov predhodnik je nemški pesnik Goethe, ki ga moremo tu le mimogrede omeniti, ker je sicer prišel na razvojno misel, a njegova dognanja na tem polju niso posebne važnosti.

Lamarck se je rodil leta 1744 v Barenteine v Franciji. Najprej je bil oficir, nato pa se je radi neke poškodbe posvetil naravoslovnemu študiju in postal l. 1793 profesor zoologije na »Jardin de plant«, najznamenitejšem pariškem naravoslovnem inštitutu. Njegovo življenje je bilo mirno in enolično, skoroda ganljivo zaradi večnega boja z uboštvom in pomanjkanjem tako priznanja, kot tudi podpore s strani sodobnikov. Na starost je k vsemu temu še skoro docela oslepel, a življenje mu ni bilo neznosno, saj mu ga je lajšala zvesta in ljubeča hči Cornelia, ki mu je nudila oporo in ga neprestano zagotavljala: »Bodočnost vas bo slavila!«

Pri svojem delu je dobil Lamarek vpogled v raznolikost živali in videl je, kako težko je često določiti posamezne vrste drugo od druge. Imel je priliko opazovati razlike, ki se pojavljajo pri živalih zaradi vpliva klime, temperature, vlage, nadmorske višine i. t. d. Prav tako je opazil vpliv rabe in nerabe na razvoj organov, pri čemer povzroča stalna uporaba, da se organ poveča, neraba kakega organa pa ima za posledico njegovo zakrnitev. Močvirne ptice, ki stoje v vodi, morajo neprestano stegovati in napenjati svoje noge, da se obdrži njihovo telo iz vode, in tako so se razvile dolge noge pri tej vrsti ptic (štorklja, čaplja, plamenec i. dr.). Plovci (race, gosi i. dr.) so pri plavanju stalno raztegovali prste na nogah in tako se je mogla med prsti tvoriti polagoma plavalna kožica. Dolgi vrat žirafe je posledica stalnega stegovanja vratu pri obiranju listja z visokih dreves. Nasprotno pa je n. pr. zakrntenje kril pri pingvinih posledica tega, da žival ni rabila kril in so ta tako polagoma zakrnela. Krt je pod zemljo v večni temi, zato ni uporabljal oči, ki so se zaradi tega popolnoma izgubile. Prav tako so slepi tudi mnogi stanovalci podzemnih jam, kjer vlada vedno tema in so oči odveč.

Tako nastale izpremembe na živalskem organizmu so se po Lamarckovem mnenju podedovale od rodu do rodu, v vsakem rodu pa so se nekoliko izpopolnile. Vsa ta svoja dognanja je Lamarck iznesel v

svet v svojem znamenitem delu »Zoološka filozofija« (Philosophie zoologique), ki je izšla l. 1809 in moremo torej to leto smatrati kot začetek razvojne teorije. Tu je postavil dva zakona, od katerih vsebuje prvi principe rabe in nerabe organov, drugi pa princip podedovanja. Po principu rabe in nerabe organov nastajajo izpremembe na organih in tako se razvijajo nove vrste. Manj kritični kot ti prvi, pa so bili Lamarckovi principi glede dednosti, kajti vzel je dednost preenostavno, kot preveč zunanjo telesno stvar. Mislil je namreč, da se tiste zunanje lastnosti, ki si jih je bila žival v svojem življenju pridobila, enostavno in direktno prenesejo na potomce. Prav v tem leži vzrok, da so Lamarcka tako ostro napadali, kajti mnogi eksperimenti so mnenje o podedovanju pridobljenih lastnosti popolnoma pobili, tako da danes zanj ni mogoče navesti nikakega primera. Ako bi namreč bilo to mnenje pravilno, bi morali psi z odsekanim repom in porezanimi uhlji roditi le potomce brez repov in s kratkimi uhlji, kar pa se seveda še nikoli ni zgodilo.

Predpostavljal pa je Lamarck, da je bila za vse izpremembe, ki so nastale na posameznih živalskih vrstah, potrebna dolga doba in ugodni pogoji, to sta namreč glavna činitelja za tvorbo novih vrst. Da Lamarck s temi svojimi nazori ni mogel prodreti, je bilo v prvi vrsti krivo to, da jih ni pripoznal Cuvier, ki je bil v oni dobi odločilna avtoriteta v naravoslovnih vprašanjih v Franciji in še daleč naokrog. Da on novega nauka ni hotel sprejeti, je jasna stvar, saj je bil eden glavnih pobornikov nazora o stalnosti vrst in ustanoviteljev teorije o kataklizmah. Zato je njegovo nasprotstvo pomenilo splošno odklonitev Lamarckove teorije. Razen tega tedanja doba še ni bila zrela za take resnice, končno pa leži vzrok tudi v tem, da Lamarck ni doprinesel za svojo teorijo tako stvarnih in prepričevalnih dokazov, kot je storil to 50 let pozneje Darwin. Vse to so bili vzroki, da Lamarckova teorija takrat ni prišla do veljave in je njegovo delo zapadlo pozabljenju. Toda pozneje so našle njegove ideje zopet odziv in so oživele kot tako zvani *neolamarckizem*. — Danes se Lamarckovo mnenje mnogo upošteva, nevenljiva pa je zanj zasluga, da je prvi jasno izrekel odločno besedo proti stalnosti vrst in dal temelj razvojnemu nauku.

Charles Darwin. Dočim je Lamarckova teorija osnovana na dveh zakonih, je Darwinova osnovana na treh. Dva od teh sta ista, kot jih je postavil Lamarck, toda obravnava jih Darwin popolnoma drugače. Darwin varijacijo pri rastlinah in živalih že kar predstavlja in je ne skuša tolmačiti, kajti to je zanj že na prvi pogled jasno, saj niti dva organizma nista v trenutku rojstva popolnoma enaka. Drugi Darwinov princip se prav tako kot Lamarckov nanaša na dednost. Varijacije, pravi Darwin, so dedne, toda podedujejo se le one varijacije, ki so za žival posebno koristne in potrebne. Tretja točka — in to je glavni princip njegove teorije — pa je *naravni izbor ali naravna selekcija*, in to je ona toliko imenovana Darwinova teorija. Vsa Darwinova teorija je torej princip na-

ravne selekcije, zato tega ne smemo zamenjati z drugimi teorijami, predvsem ne z Lamarckovo, kar se pogosto dogaja.

Kaj pa je naravna selekcija ali izbor in kako Darwin z njo razlaga descendenco? Ako gojimo rastline ali živali, moremo selektivnim potom vzgojiti nove rase in to na ta način, da izberemo one izmed živali, ki imajo gotove lastnosti in jih pustimo pariti, od mladičev izberemo zopet tiste z najizrazitejšimi lastnostmi in to se ponavlja od rodu do rodu, iz česar izide po nekoliko generacijah nova rasa. Ako na pr. gojimo golobe in si izberemo tisti par, ki ima najlepše kovinsko se svetlikajoče perje na vratu, od mladičev tega para zopet izberemo ona dva, ki imata to perje najlepše i. t. d., se bo to tako stopnjevalo, da bo po večjem številu generacij nastala vrsta, ki bo imela neprimerno lepše perje na vratu kot ostale vrste.

Tako je dana gojitelju živali ali pa vrtnarju zaradi izbere možnost, da lahko v kratkem času vzgoji nove rase, četudi so v začetku razlike le neznatne. Čuli smo že, koliko vrst golobov, psov in kur se je moglo na ta način razviti, vse to pa izhaja iz ene same praoblike. Prav tak izbor se vrši dan za dnem že skozi tisočletja v naravi, brez človeškega sodelovanja. Narava sama izbira tako, kot dela to gojitelj živali in rastlin, zato imenuje Darwin ta izbor naravni izbor ali naravna selekcija. Tista sila, ki v naravi izbira slično človeški roki, je boj za obstanek, ki izbira za nadaljnje plojenje vedno le one živali, ki najbolje vzdržijo v tem boju in se morejo najbolje prilagoditi svoji okolici. To nam bo lahko umljivo, ako pomislimo le na razplod rib. Postrv na pr. leže 60 do 100.000 jajčec. Ako bi se vsa ta jajčeca razvila in iz teh potem zopet po toliko mladih, bi v bodočih rodovih število tako naraslo, da bi vse sladke vode na svetu ne zadostovale niti za obilni rod postrvi, kaj šele za ostale mnogobrojne vrste. Število postrvi v naših vodah pa je kljub tako obilnemu razplodu skoro vedno enakomerno, ali pa le malo variira. Kaj se torej zgodi s tem velikanskim številom mladih? Nekaj jih pade kot plen drugim ribam, ali niso v stanu zdržati konkurence z močnejšimi vrstnicami ter ne pridejo zaradi tega do potrebne hrane, tretje zopet uničijo razne bolezni i. t. d. Tako jih večina propade in le majhen del se jih ohrani. Vidimo, da so preostale tiste, ki so najmočnejše, ki so za življenje najbolj sposobne in ki so se mogle svoji okolici najbolj prilagoditi — le tem je dana možnost, da se naprej plodijo. Isto je pri njihovih potomcih in potomcih vsakega naslednjega rodu. Med živimi organizmi je torej stalen boj za obstanek in to je tisti izbiravec, ki si ga je narava postavila. Hitrost, kot jo vidimo pri antilopah, je lastnost, ki služi živalim za zaščito. Najhitrejšje živali najlažje ubežijo svojim sovražnikom, zato se te najlažje ohranijo in le njim je dana možnost nadaljnjega razploda, dočim morajo slabše propasti kot plen zasledovalcev. Tako so se razvile vitke noge in izboren tek antilop. Darwin našteva več primerov za tako selekcijo, a le par naj jih še omenim.

(Dalje prih.)

Zadružni vestnik

Mednarodni zadružni kongres.

Mednarodna zadružna zveza je imela 4.—7. septembra t. l. v Londonu svoj 14. mednarodni kongres. O tem kongresu bomo poročali več v prihodnji številki »ZadruGARJA«.

Mednarodna zadružna šola.

Od 25. avgusta do 1. septembra t. l. se je vršil v Londonu 13. tečaj tako zvane »Mednarodne zadružne šole«. Predavali so odlični zadruGARJI iz Angleške, U. S. A., Francije in Španije. Najvažnejši predmeti teh predavanj so bili: Mednarodni zadružni pokret, racionalizacija na področju razdelitve blaga, razširjenje lastne proizvodnje v nabavljalnem zadružništvu, Rooseveltov načrt nacionalne obnove i. t. d.

Nabavljalno zadružništvo v Bolgariji.

Bolgarska glavna nabavljalna zadruga »Napred« je imela v letu 1933 432,207.000 levov prometa (4% več kot v letu 1932). V članstvu »Napreda« je bilo 58 zadrug z 62.567 člani.

Nacionalni socializem in zadružništvo.

Hitlerjev namestnik R. Hess je podal nedavno važno izjavo glede nabavljalnega zadružništva in narodnega socializma. V tej izjavi proglašala politično nevtralnost zadružništva, s čimer je zopet dana možnost njegovega nadaljnjega svobodnega in plodonosnega razvoja.

Zadružništvo v drugih državah.

Češko slovaška je imela v minulem letu 11.501 zemljedelsko zadrugo. Glavna nabavljalna zadruga v Glasgowu na Angleškem je otvorila svojo 51. tovarno. Norveško zadružništvo ima 96 lastnih pekarn in 40 tovarn za mesne izdelke. Konzumne zadruge v Avstriji so prodale v l. 1933 za 1 milijardo in 300 tisoč dinarjev robe. Upadek napram l. 1932 (za 7·15%) je povzročila gospodarska kriza, ki je bila v minulem letu še posebno občutna. Konzumne zadruge v Avstriji sprejemajo tudi hranilne vloge. Teh vlog je bilo l. 1933 ca. 170,000.000 Din.

(Iz »ZadruGARSTVA«.)

Josip Vandot:

Čuvajnica 37

(Nadaljevanje.)

»Hvala Bogu, saj deževja bo konec, če drugega ne,« je zagodrnjal. Stopil je k napol razsvetljenemu oknu čuvajnice in pogledal noter. Gela je še vedno ležala oblečena na postelji in strmela v zid.

»Sirota!« je presunila Primoža globoko v srečo tesna bridkost. »Do jutra bo ležala tako. In ni pomoči nji... in ni pomoči meni...«

Šel je nazaj do kolibe, a ni obstal tam. Nocoj ga je preganjal silen nemir, da mu ni bilo obstanka nikjer. Samo, če se je ozrl čez polje na vas, ki je spala v črni temi, in je videl pri Ovseniku dve razsvetljeni okni, se je pomiril za trenutek.

»Zakaj nisem nocoj prost?« je premišljeval bridko. »Govoril bi s Trudo in bilo bi mi bolje. Samo deset besed bi izpregovoril z njo, pa bi bilo konec tega neznosnega trpljenja. Da ni tega nesrečnega polnočnega vlaka, ki nam pokvari sleherni noč! Pa bi šel, resnično šel...«

Preudarjal je nekaj hipov. Potem pa je naglo stopil na breg in v krogu zavihnel gorečo svetiljko. Pozorno je gledal na Ovsenikovi razsvetljeni okni. Zavihnel je svetiljko drugič in tretjič — in tedaj se je eno izmed oken zatemnilo do polovice. Primož je vedel, da je Truda zapazila dogovorjeno znamenje, da pride k nji. Skočil je do kolibe, slekel plašč in čepico ter se za minuto mudil z nečem ob zatvornici, kjer je navadno stal, ko je šel vlak mimo čuvajnice. Nato pa je planil v noč, razoglav, brez plašča in brez svetiljke. Bredel je skozi široke luže, ki jih je bilo polje vse polno, a se ni ustavljal prav nič, ker se mu je mudilo. Prišel je do Ovsenikove hiše in stopil v temno vežo. Ob zidu se je splazil neslišno do konca veže in je tam odprl nizka vrata in stopil v Trudino kamrico. V temi se je vsedel na postelj in čakal.

Zunaj v veži se je oglasil šum in pritajen ropot — Truda je ugasnila luči in je zapirala zdaj vežne duri. Primož je slišal, kako so se neslišno odprla in zaprla kamričina vrata, slišal je lahne stopinje — in že je sedela Truda kraj njega in se ga oklepala z obema rokama.

»Kako, da si prišel nocoj?« je govorila. »Primož, ali nisi v službi? Prav nič te nisem pričakovala.«

»V službi sem,« je odgovoril Primož. »A nisem mogel drugače. Moral sem k tebi, da govorim s tabo. Gela je imela snoči svojo dobro uro. In mi je povedala marsikaj. Povedala je tudi, da ve, da se imava midva rada. In kako lepo je govorila o tebi, brez jeze in sovraštva.«

»Tedaj tudi ona?« je vzdihnila Truda. »Vsi že vedo in vsi že opravljajo naju. Davi me je ozmerjal Ovsenik. Pa nisem mogla drugega, nego

da sem mu odpovedala službo. Čez štirinajst dni pojdem od tod — naravnost v Ljubljano pojdem.«

Zajokala je na njegovih prsih in se kakor otrok stisnila k njemu. Primož jo je tolažil, a je bil sam potreben tolažbe, ker ni poznal nobene izhoda, ki bi jima odprl pot do zaželene sreče. Vse pred njima je bilo tako čudno, mrko, brezmiselno in brez najmanjšega upanja. Pred njima se je odpiral edini izhod: da pozabita, kar je bilo, in gresta daleč nekam, kjer ne bodeta videla niti sence drugega. Pozabiti pa je bilo težko, saj je bilo vse, na kar bi morala pozabiti, tako lepo in iskreno, da še sonce ni lepše in iskrenejše.

»Nocoj sva zadnjikrat skupaj,« je jokala Truda. »Ovsenik bo pazil vsako noč na naju in nama lahko napravi sramoto. Težko mi bo tam daleč na tujem. A mora biti tako. Saj je najina ljubezen grešna in tako brezmiselna! Zato pa se ločiva, Primož! Ti boš mislil tu name in jaz bom mislila nate tam daleč. Pa se ločiva v miru! Najbolje je za naju in za ubogo Gelo.«

Primož je molčal in je samo stiskal Trudo k sebi. Ta trenutek pa je preživljal vse dni in vse ure, ki jih je preživel v njeni bližini. Moj Bog, te ure so tekle zaman in brezplodno, drugega sadu niso prinesle nego samo bridkost, ki so jo nakopičile v tej poslednji uri prav do vrhunca. In bo ostal samo spomin, a še ta spomin bo prepojen do najbornejšje misli s samo bridkostjo.

Skozi samotno noč se je razlegnilo težko, votlo bučanje. Primož je izpustil Trudo in planil na noge. Pozorno je poslušal in se tresel od strahu. Vlak je drvel skozi noč, bližal se čuvajnici 37, ki je bila nocoj brez čuvaja, še trenutek — in bo obstal nemara in njegova sramota pride na dan. Primožu so se naježili lasje in je zadrževal sapo, vlak je bežal dalje, mimo čuvajnice in njegovo drdranje je utihnilo daleč tam doli.

»Kaj ti je, Primož?« ga je vprašala Truda strahoma.

»Nič ni, Truda,« se je oddahnil Primož. »Samo to mislim, da je čas, da grem domov.«

»Samo še trenutek ostani,« ga je prosila. »Zadnja noč je nocoj. Pomisli, Primož!«

In je ostal. Molče sta sedela na postelji drug ob drugem ter nista vedela, kaj bi govorila. Zakaj že vsaka izgovorjena beseda je bila trpkost in trpkost je bila že njuna ljubezen sama, ker je bil greh v nji, greh pred Bogom in ljudmi. In sta vedela, da je v postavi zapisana za greh kaznen, ki jo bosta trpela vse dni, trpela jo v mislih in duši, kjer ne bo nikoli izbrisana.

»Gela je dobra ženska,« je dejala Truda naenkrat. »Smili se mi in hudo mi je zaradi nje. Bodi ji dober, Primož, kakor si ji bil dober, ko še mene ni bilo. Ali mi obljubiš, Primož?«

Primož ni odgovoril ničesar, temveč je spet poslušal v temo, zakaj zazdelo se mu je, da je slišal pravkar čuden, votel glas, prihajajoč iz

daljave, kakor da je nad gorami zagrmelo. Za trenutek je zavladala tišina. A že se je spet oglasil tisti glas močnega in silnega. Prav razločno je slišal prasket, a ta prasket je prihajal od nekje blizu, morda od čuvajnice same.

Primož se je zgrozil. Planil je do vrat in še slišal ni več Trude, ki ga je prestrašena klicala. Šinil je skozi vežo in truščema odprl duri. Skočil je na cesto in bežal čez polje, da mu je umazana voda iz luž udarjala v obraz. Sredi polja se je ustavil za trenutek, da se odsope. Gledal je tja, kjer je stala čuvajnica, a v temi je niti videl ni. Samo doli na progi je zagledal drobno luč, ki se je premikala sem in tja, kakor da bi v temi iskala nečesa.

Strah je stisnil Primožu srce. Zdaj je bil prepričan, da se je pravkar vršila revizija na njegovi čuvajnici. Iskali so ga, a ga niso našli. Mesto njega so pa našli nekaj drugega — sramoto Primoževo, ki se je ne bo otrešal nikoli več v življenju.

Prijel se je za glavo in v divjih skokih drvel proti čuvajnici... Drdrajoči vlak je bil prebudil Gelo iz dremajoče otopelosti. Soparno in zadušljivo je bilo v sobi, ker je petrolejka dogorevala in je s smradom polnila sobo. Gela je odprla okno, a še ji je bilo tesno. Zato je stopila ven pred čuvajnico in vsrkavala vase sveži nočni zrak. Tam ob zatvornici je zagledala Primoža, ki je stal nepremično in držal svetiljko v roki. Začudila se je. Čemu stoji Primož tam? Saj je bil vlak že odšel in drugi vlak še ni bil najavljen.

»Primož!« je zaklicala. A Primož se ni genil in tudi odgovoril ni. Gela je stopila tik do njega in zavpila od strahu. Pred njo ni stal Primož, temveč samo plašč, nataktnjen na drog, vrh katerega je tičala Primoževa čepica. Brleča svetiljka je bila pritrjena sredi droga in vse je bilo napravljeno tako, da z drvečega vlaka nihče ni mogel opaziti prevare.

Geli so se pošibila kolena. »Primož, tako daleč si že prišel zaradi tiste zapeljivke?« je zaječala. »Da moreš biti pri nji, delaš to sramoto.«

Z drsajočimi koraki se je vlekla proti čuvajnici. A tedaj je zagrmelo nekje v bližini s strašnim truščem, tla pod njo so se stresla, a za vsem tem se je oglasilo bučno prasketanje, kakor da se vali zemlja in z njo kamenje s strmega gorskega pobočja navarnost v dolino.

»Moj Bog, plaz se je utrgal in zasul tu doli nekje progo,« jo je spreltelo. »A Primož sedi ali leži pri nesramnici in dela greh. Vlak pa bo vsak čas signaliziran in bo zdrvel v pogubo... Moj Bog, kaj naj storim?«

A je bila žena čuvajeva in je pustila moža iz misli in preudarila, kako bi rešila vlak. Hipoma ji je prešla vsa otopelost in v svojih bornih udih je začutila moč, da bi kljubovala vsemu svetu. Strgala je z droga svetiljko in hitela po progi navzdol proti mestu, odkoder je prihajalo tisto silno prasketanje. Sem od čuvajnice je brenčal signal, najavljajoč vlak, ki je prihajal od spodaj. Gela je napela zadnje moči — in hipoma je stala pred črno, ogromno gmoto, ki se je bila zavlekla čez progo.

Gela ni odlašala prav nič, temveč se je pričela plaziti čez plaz, čez kamenje in čez ruševine. V spodnjem delu života je čutila strašne bolečine, ki so naraščale vedno bolj. Kamenje je frčalo mimo nje in tu in tam jo je zadelo, da je zavpila na glas. Ječaje se je plazila navzgor in navzdol, spodrsnilo se ji je, da je zdrknila med gruščem in za trenutek obležala pod plazom. Tedaj pa jo je prešinila tako silna bolečina, da je mislila, da je zdaj konec nje in vsega. A vendar se je dvignila na noge in se opotekala naprej. Še sama se v svojih neznosnih bolečinah ni več zavedala, kaj dela. Hipoma se ji je zazdelo, da vidi pred sabo strašne, rdeče luči, ki so sopihale v noč. Pričela je vrteti svetiljko, divje, divje — presunljivo žvižganje je jeknilo po gorski dolini... in Gela je omahnila in padla kraj tirnic na tla ter se zvijala v groznih bolečinah. Še slišala ni ljudi, ki so se pričeli gnesti okrog nje in jo izpraševali Bog ve kaj...

Primož se je skoro sesedel od strahu, ko ni našel svoje svetiljke na drogu, kamor jo je bil tako lepo pritrdil. Prepričan je bil, da jo je odnesel revizijski uradnik, da bo njegova sramota še večja in očitnejša. Vlak se je bližal, Primož je že slišal njegovo ropotanje. V svoji zmedenosti je že hotel skočiti v čuvajnico, da prižge rezervno svetiljko. A tedaj je zaslišal obupno žvižganje doli na progi, puhanje vlaka se je izpremenilo v nedoločno ropotanje, ki pa je hipoma utihnilo. A že v naslednjih trenutkih je zaslišal zmedene glasove, ki so klicali v noč.

»Gorje! Zgodila se je nesreča!« je zatulil. »In nesreče sem kriv jaz sam...«

Kakor blazen je zdrvel po progi. Zadel je ob črno gmoto, a jo je preskočil v dveh, treh skokih. Dirjal je dalje in je brez sape obstal pred gručo ljudi, ki so s svetilkami svetili okrog ženske, zvijajoče se sredi kamenite proge. Primož jo je spoznal in se je zgrudil kraj nje na kolena.

»Gela!« je zavpil. »Gela, kaj si storila?«

A nekdo ga je odrinil siloma. Primož ga je pogledal in spoznal zdravnika, ki se je peljal iz mesta domov k Geli. Naglo jo je preiskal in prav tako naglo vstal.

»Takoj jo ponesite v čuvajnico!« je velel. »Ubogo žensko je zadela njena težka ura.«

Dva ali trije tuji ljudje so prijeli Gelo in jo prenesli preko plazu. Primož je šel za njimi in se je opotekal, kakor da je pijan. Za hip se je spomnil svoje dolžnosti in hotel skočiti v kolibo, da telefonično opravi vse, kar je predpisano. A vlakovodja ga je zavrnil in mu rekel prijazno: »Pustite vse to! Bom že jaz opravil za vas. Pa tudi po namestnika bom telefoniral takoj na postajo, da pride nemudoma. Službe pač ne bodele mogli opravljati v nesreči, ki je zadela vas in vašo ubogo, hrabro ženo.«

Primož ni odvrnil ničesar, temveč se je opotekal nazaj v čuvajnico. Hotel je v sobo k Geli, ki so jo položili na postelj in kraj katere je stal zdravnik ves zaskrbljen. A ga niso pustili k nji. V kuhinji je zdrknil na stol in položil glavo na mizo. Slišal je neprestano tuje stopinje okrog sebe

in tihe glasove tujih žensk, ki so šepetale kdo ve kaj in neumorno brzele po kuhinji. Tu in tam se mu je zazdelo, da sliši Gelin glas, ki je vekajoč prihajal iz sobe, in se je skoro začudil, čemu joče Gela zdaj, ko je vse končano. Vznemirila ga je šele tišina, ki je hipoma zavladala po čuvajnici. Nekaj mrzlega, strašnega se je dotaknilo Primoža, da je sunkoma dvignil glavo in zavpil od groze.

A poleg njega je stal samo zdravnik, ki mu je bil položil roko na rame. »Primož«, je rekel z žalostnim glasom. »Mož ste in boste tudi kot mož prenesli to, kar vas je pravkar zadelo. Vaša žena je mrtva in mrtvo je tudi dekletce, ki ga je rodila prezgodaj. Kot junakinja je žrtvovala svoje življenje in življenje deteta, da je rešila življenje nam dvestotim ljudem, ki smo se vozili z vlakom. Glavo po konci, Primož!«

Toda Primoževa glava je zdrknila spet na mizo. Ničesar ni mislil več, ker ni mogel misliti ničesar. V glavi mu je bilo pusto in prazno, čul je samo čudne, nerazločne glasove, ki so šumeli Bog ve odkod in ponavljali s tiho bridkostjo: »Končano je, Primož, ker si ti hotel tako. Pojdi vase in izpreglej!«

Jutranja svetloba je šinila skozi nezagrnjeno okno. Delavci so bili že za silo očistili zasuto progo in vlak je nadaljeval svojo pot. Sopihajoč se je pretegoval mimo samotne čuvajnice in je izginil v tihem jutru za ovinkom. Čuvajnica pa se je pogreznila v smrtno tihoto in nikogar ni bilo, da bi zmotil to tihoto.

Primož se je dvignil in odšel z negotovimi koraki v sobo. Bledi jutranji svet se je razlival po tesnem prostoru, po beli postelji, kjer je ležala Gela, do vratu pogrnjena z belo odejo. Njen obraz je bil voščeno bel, a kljub prestanemu smrtnemu trpljenju se ji je zibal krog zaprtih usten tih nasmeh. Ta obraz pa je bil tako otroški, da je Primož v prvem hipu mislil, da leži samo Metka tam. Poleg njenega obraza se je svetilo nekaj belega, drobnega — bila je glavica, posuta po temenu s svilnatimi, gostimi kodrčki, glavica, ki je bila kakor izrezana iz Gelinega in Metkinega obraza.

Primož je zdrknil na kolena in stisnil obraz k postelji. Solze so mu privrele iz oči prvič v življenju. Trkal se je na prsi in govoril kakor brezumen: »Iskal sem drugod ljubezni in se valjal po nji. Presit sem bil vsega, da bom zdaj lačen vse življenje... Tu pa leži Gela in poleg nje bitje brez imena. V to bitje se je morda hotela naseliti Metkina dušica. Pa jo je bilo strah in sram. In je vzela obe, da jih bom moral ljubiti v smrti, ker jih nisem znal ljubiti v življenju. Ljubiti v smrti, da, samo v smrti. In bo to moja pokora: ljubiti mrtve, ker sem se pregrešil nad živimi. Ljubiti mrtve, samo mrtve... moj Bog, in živeti v mrtvih sredi sonca, živeti, ker sem se pregrešil nad živimi...«

Sonce se je usipalo skozi nezagrnjeno okno. Sijalo je naravnost na otroška obraza, ki sta se smehljala na postelji. A Primož ni videl tega, ker je bilo njemu sonce zašlo že davno, davno...

Po železniških tirnicah se spreletava večna pesem — tiha, mehka, lepo zvoneča, a tudi grozna in bučna, kakor je že srce čuvaja, ki stoji samotno ob njih in poslušja to pesem in jo razume, kakor jo razume čuvaj Primož še danes kraj samotne čuvajnice 37. Ta pesem pa mu ne poje več v življenju, ki mu je bilo zatonilo daleč nekje v preteklosti. Ta pesem je nekaj čudovitega in močnega, ki je vjeknila Primožu srce, da je postalo trdno kot tirnice in se popolnoma prelilo v njihovo pesem in živi samo v nji in zanjo — v pesmi neskončnih vlakov, ki drve mimo njega in so naposled samo njegove misli, ki so postale železo in nič drugega.

Pesem tirnic je zdaj edina Primoževa pesem. Ta pesem se je pretrgala samo enkrat. Tedaj, ko je bobnel mimo njega vlak in se je skozi okno za trenutek nagnil rožen obraz — obraz Trude, ki se je peljala v mesto, da se nikoli več ne povrne. Primoževa pesem se je zmedla, a že je spet bučal njegov glas pesem tirnic, železno pesem, ki je duša tirnic in duša Primoža samega.

Ta pesem pa je močna in v nji je močna tudi Primoževa duša, da z lahkoto kljubuje bledim strahovom, ki so se nekoč preganjali po čuvajnici 37 in se bodo morda preganjali še tako dolgo, dokler bodo pele tirnice, zahtevajoče, da je človek-čuvaj samo del te pesmi, ki vriska in bobni mimo samotne čuvajnice . . .

K o n e c .

Iz upravnega odbora.

Dosedanji tajnik tov. Albert Kobal je odložil svoje mesto kot odbornik in tajnik zadruga ter je njegovo mesto prevzel tov. Jože Lušicky.

Vsebina: Dva jubileja (str. 257). — Zadržni in gospodarski konflikti (str. 260). — Narodno gospodarstvo: Obrestna mera (str. 262). — Manufaktura: Pripombe h krojni poli (str. 266). — Gošpodinjstvo: Modrenje perila (str. 268). — Kuhinja (str. 269). — Čebelarstvo: Prezimovanje v medišču (str. 270). Navodila za delo v mesecu oktobru (str. 272). — Vrt in cvetlice: Siljeni radič (str. 273). Siljena zelena (str. 274). — Zdravstvo: Skrofuloza (str. 275). — Naša družina: Otrok v šoli (str. 276). — Iz življenja in prirode: Lamarek in Darwin (str. 278). — Zadržni vestnik (str. 282). — Leposlovje: Čuvajnica 37 (str. 283).

»Zadregar« izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din, posamezna številka 3 Din. Naroča in reklamira se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Ž., Ljubljana, Masarykova cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Kolodvorska ulica št. 39. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.

Drva, kolobarji in premog

Svetujemo vsem članom, da naj se s kurivom takoj in še pravočasno preskrbijo, da jih ne dohiti zima in slabo vreme. V zimskem času bo dovoz kuriva težji in zvezan z večjimi stroški.

Zato ne odlašajte z naročili!

Uputnice

Delegat in člane s proge ponovno naprošamo, da vsi pravočasno zahtevajo uputnice za znižan prevoz embalaže s proge v zadrugo in za prevoz živil iz zadruge na progo.

Obenem prosimo, da nam iz vsake postaje javijo ime onega člana, na katerega naj zadruga v bodoče naslavlja pošiljke živil.

Med

Čebelarstva zadruga uslužb. drž. žel. v Ljubljani se je udeležila čebelarstva razstave kot razstavljalca na VI. vseslovenskem čebelarstvu kongresu v Beogradu v avgustu 1934.

Za svoje razstavljene pridelke in izdelke je bila odlikovana z najvišjim odlikovanjem, in sicer z »Grand prix«.

Od vseh vrst medu, ki so bile razstavljene na tej razstavi, je bilo največ popraševanja po naših vrstah temnejše barve — osobito po hojevcu.

Ker pridobiva Slovenija hojev med najboljše kakovosti — kar zagotavljajo tudi tujci — naj bo to opozorilo za naše odjemalce, da bi pridno posegali po njem, posebno pa po hojevcu.

Odlično kakovost hojevega medu dokazujejo številna naročila zanj, ki jih je prejela dosedaj naša čebelarstva zadruga.

Zavedajmo se tudi sami, da pridelujemo dober med in segajmo pridno po njem!

Vse te vrste medu dobite v naši nabavljalni zadrugi.

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic, r. z. z o. z. v Ljubljani

Centrala: Ljubljana, Masarykova cesta 17, telefon št. 2241 in 2248.

Prodajalne:	Ljubljana:	Glav. kol., Masarykova cesta 17, telefon št. 2248
		Gor. kol., Bleiweisova cesta 35, telefon št. 2641
	Maribor:	Koroški kol., Frankopanska cesta 34, telefon 2061. Glavni kol., Aleksandrova cesta 49

Prodajamo samo članom.

CENIK št. 9

veljaven od 20. septembra 1934.

Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati, event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le
tako ob prejemu blaga!

MLEVSKI IZDELKI

Moka, Ogg kg	2'60
" Og "	2'60
" št. 2 "	2'40
" št. 5 "	2'20
" pšenična, enotna "	2'35
" ajdova "	4'—
" ržena "	2'—
" koruzna "	1'75
" krmilna "	1'55
Zdrob, pšenični "	3'—
" koruzni "	2'—
" činkvantin "	3'—
Otrobi, pšenični drobni "	1'25
" " debeli "	1'40
" koruzni "	1'—
Drobtine "	7'—

TESTENINE

Makaroni jajčni v kartonih kg	9'25
Špageti jajčni v kartonih "	9'25
Makaroni, jajčni "	8'25
" domači "	6'—
Polži, jajčni "	8'25
" domači "	6'—
Rezanci, domači, široki "	6'—
Špageti, domači "	6'—
Fidelini, domači "	6'—
Krpice, domače "	6'—
Zvezdice, domače "	6'—
Jajnine "	16'—

ZRNJE

Riž, Carolina kg	11'—
" Ia "	7'50
" IIa "	5'—
Koruza, debela kg	1'40
" drobna, činkvantin "	2'—
Kaša "	3'25
Ješprenj "	3'50
Ješprenjček "	7'50
Fižol, cipro "	4'—
" prepeličar "	3'25
Leča, debela Ia "	12'—
" IIa "	6'—
Grah, zelen "	12'—
Piča za kure "	1'65
Ptičja hrana "	8'—

SLADKOR

Sladkor v kockah kg	15'25
" sipa drobna "	13'50
" sipa debela "	13'60
" v prahu "	15'50
Bonboni "	26'—
" polnjeni Ia "	40'—
" polnjeni IIa "	30'—
Kandis "	24'—
Margo slad "	44'—
Šumeča limonada kom.	1'—

SOL

Sol, morska kg	2'75
" namizna "	3'50
" fina "	5'—

KAVA

Kava, Perl kg	76'—
" Portorico "	76'—
" surova Ia "	62'—

Kava Viktorija, ekstra,
prima

kg	44'—
Kava, surova IIa "	50'—
" žgana "	70'—
" žgana »Special« "	83'—
" žgana Rio "	60'—
" Hag, vel. zav.	27'—
" Hag mali "	14'—

ŽITNA KAVA

Ječmenova, slajena, za- družna kg	9'—
Ječmenova, zadružna "	6'—
Ržena, slajena, zadružna "	10'—
Dr. Pirčeva "	12'—
Kneipp "	12'—
Proja "	8'—
Žika "	13'—

OSTALE KAVINE PRIMESI

Figova kava kg	20'—
Enrilo "	19'—
Enrilo doza	16'—
Redilna kava kg	18'—
Cikorija Franck "	16'—
" kolinska "	16'—
" Favorit "	16'—

MAST

Mast kg	17'—
Mast v dozah po 5 kg doza	95'—
Ceres, bel, rumen kg	24'—
Čajno maslo Ia "	34'—
" " IIa "	29'—
Kuhano maslo "	26'—
Zaseka, domača "	15'—

MESNI IZDELKI

Slanina, soljena kg	17'—
" tirolska "	20'—

Slanina, krušna kg	*
„ »hamburška« »	*
„ prekajena, debela »	19'—
„ papricirana »	*
Salame, ogrske »	55'—
„ milanske »	55'—
„ domače »	40'—
„ krakovske »	25'—
„ slaninske »	25'—
„ letne »	20'—
„ navadne »	10'—
„ tirolske »	22'—
„ posebne »	20'—
Salame, pariške »	20'—
Safalade kom.	2'—
Hrenovke »	2'—
Klobase, kranjske kom.	4'—
Meso, prekajeno vratina . kg	*
Kare brez kože »	19'—
Kare s kožo »	18'—
Šunke s kožo in brez kože »	20'—
„ „ „ kuh.v narezu »	45'—
„ zvitke »	*
Reberca brez kože »	*
Carsko meso »	*
Prsni vršci »	*
Krača »	11'—
Jeziki, goveji »	26'—
„ svinjski »	20'—
Repi, svinjski »	8'—
Svinjski parklji »	5'—
Svinjske glave brez kosti »	*

* Po dnevnih cenah, ki so izložene v prodajalnah.

DELIKATESE

Sardine, doze à 1 kg kg	30'—
„ kom.	1'50
„ 1/8 škat.	10'—
„ velike 1/4 »	6'—
„ srednje 1/8 »	5'—
„ male 1/10 »	3'—
Sard. obr. s kaper., velika »	7'—
„ „ „ „ mala »	3'50
Sardele očiščene kom.	—75
Tunina škat.	16'—
Polenovka, suha, nova kg	20'—

Med, cvetlični »	18'—
„ „ vel. kozarec »	20'—
„ „ mali kozarec »	12'—
„ „ vel. lonček »	7'—
Med, cvetlični, sred. lonček »	4'—
„ „ mali lonček »	1'75
Sir, Chalet Ia kom.	3'—
„ „ Ila »	1'50
„ „ Ila škatl.	7'—
„ trapistovski kg	20'—
„ stiški »	22'—
„ Ia »	25'—
„ liptavski »	30'—
„ »Parmezan« kg	90'—
Kvargelni kom.	—50
Maggi, velike stekl.	31'50
„ srednje »	18'75
„ male »	12'—
„ na drobno dkg	1'60
Juhan, velike stekl.	12'—
„ male »	6'—
„ na drobno dkg	1'—
Kocke za juho »Graf« kom.	1'—
„ „ »Maggi« »	1'25
Guljaš, ekstrakt zav.	4'—
Gorčica (zenf) koz.	9'—
Gorčica kg	20'—
Keksi v zavitkih zav.	6'—
„ „ „ à 1 kg kg	20'—
„ na vago »	20'—
„ v pločev. dozah doza	24'—
Otroški piškoti zav.	15'—
Napolitanke, dolge kom.	1'—
„ „ „ zav.	15'—
Dezert šnite kom.	2'—
Oblati zav.	15'—
Guljaž, goveji doza	8'—
Jetrna pasteta »	5'—
Sardelna pasteta »	6'—
Čaj v dozah vel. d.	26'—
Čaj v zavitkih zav.	3'50
„ „ „ »	6'50
„ „ „ »	7'50
„ „ „ »	14'—
Brazilski Mate čaj »	3'50
Čaj na vago kg	100'—
Kakao Ia »	48'—
„ Ila »	38'—
Čokolada à 1/4 kg tabl.	10'—
„ à 1/10 „ »	4'50
„ à 1/20 „ »	2'50
„ z lešniki 1/2 kg »	29'—
„ „ „ 1/8 „ »	20'—
„ „ „ 1/5 „ »	12'—
„ „ „ 1/24 „ »	2'50
„ mlečna 1/14 kg »	5'50
„ „ 1/7 „ »	11'—
„ »	1'—
Paradižniki 1/8 „ Kulpin »	4'50
„ 1/2 „ „ »	10'—
Marmelada Ila kg	19'—
„ jabolčna doza »	20'—

Marmelada, marečna kg	29'—
„ „ marečna doza 1 kg »	30'—
Ovomaltine, velika doza	56'—
„ srednja »	32'—
„ mala »	16'—
Citronat kg	100'—
Kaprni »	40'—
Soda bicarbonat »	14'—
Kruh, črn in bel štruca	2'—
Kvas kg	35'—
Jajca, štajerska, dnevna »	
cena kom.	—85
Na progo ali z loko pošiljkami jih ne moremo pošiljati.	
Kumarce, veliki kozarec »	28'—
Kaaba, redilna hrana čok. »	
okusa vel. zav.	14'—
Kaaba, redilna hrana čok. »	
okusa mal. zav.	7'—

SADJE

Jabolka kg	2'25
Češplje, suhe, bosanske »	8'—
Orehi, celi »	9'—
Rožiči, celi »	5'—
Rožičeva moka »	6'—
Mandeljni, Ia »	48'—
„ Ila »	35'—
Rozine Ia »	16'—
„ Ila »	12'—
Grozdiči-Vamperli »	14'—
Cvebe »	12'—
Fige v vencih »	10'—
Čebula, nova, domača »	—70
Česen »	4'—
Limone kom.	1'—
Dateljni kart.	10'—
Mak, plavi kg	10'—
Lešniki, tolčeni »	34'—
Pinjoli »	66'—
Krompir, novi »	—70

TEKOČINE

Kis za vlaganje, 6% . . . l	3—
„ vinski 6% „	4'50
„ navadni 6% „	3—
Olje, namizno „	12—
„ italijansko „	18—
„ bučno „	13—
„ olivno „	16—
Brandy 0-35 l stekl.	32—
„ ⁷ / ₁₀ l „	52—
Rum, IIa à 1/2 l „	20—
„ Ia à 1/2 l „	34—
„ Ia à 1 l „	58—
Žganje, borovničar à 1/2 l „	22—
„ hruševac à 1/2 l . „	18—
„ tropinovec à 1/2 l . „	18—
„ brinjevec à 1/2 l . „	18—
„ slivovka à 1/2 l . „	18—
„ marečno à 1/2 l . „	18—
Florijan grenki ali sladki l	42—
Vino Vermut „	26—
„ belo, štajersko „	10 in 12
„ cviček „	11—
„ dalmatinsko, belo . „	9—
„ „ črno „	8—
„ Opolo „	8—

Prošek „	20—
Francosko žganje <small>naravno ali s srebrno esenco</small> vel. stekl.	48—
„ „ <small>naravno</small> sred. „	24—
„ „ <small>naravno</small> mala „	10—
Rum, esenca stekl.	8—
Malinovec à 1/2 l „	14—
Malinovec na vago . . . kg	18—
Rogaška voda à 1 1/2 l . . . stekl.	7—
Rogaški Donati à 1 l . . . „	6'50
Radenska voda 1 1/2 l . . . „	7—
Grenka voda Fr. Jožefova „	13'50
„ „ Palma „	10—
Chabeso stekl.	2—

DIŠAVE

Poper, cel in zmlet . . . zav.	3—
Cimet, „ „ „ „	3—
Klinčki (žbice) „	2'50
Piment, cel in mlet . . . „	2'50
Lavorjevo zrnje (lorber) . „	1—
„ listje „	1—
Janež „	2'50
Kumna „	2'50
Muškatovi orehi kom.	—50
Muškatov cvet zav.	3—
Vanilija v šibkah kom.	1'25
Žafran zav.	—75
Paprika, huda „	3—
„ sladka „	3—
Ingver „	3—
Korjander „	2'50
Majoran kg	64—
Kamilce „	30—

POTREBŠČINE ZA PERILO

Milo, Benzit kos	5—
„ Zlatorog, navadno . kg	10—

Milo, Zlatorog, terpent. . kg	12—
„ Hubertus, sivo „	9—
„ „ navadno „	10—
„ „ terpent. „	12—
„ Schicht, navadno . . . „	11—
„ „ terpent. „	13—
„ Merima „	11—
„ Sunlight kom.	2—
Soda za pranje kg	1'75
Lug „	4—
Plavilo v kockah zav.	2'50
Plavilni papir „	1'50
Boraks „	2'50
„ carski škatl.	5'75
Škrob rižev „	5—
„ „ zav.	1'50
Henko soda „	3—
Ženska hvala „	2'50
>Tri< soda „	3—
>Radion< „	5'50
Snežinka „	4'50
>Persil< „	6—
>Lux< „	4'50
>Ena< milne luske . . . kg	28—
Vrvi za perilo, po 15, 20, 25, 30, 35, 40 m	Cene po kvaliteti

TOALETNO MILO

Elida Favorit kom.	8—
„ kopalno „	12—
„ Ideal „	15—
Dolly „	5—
Speick „	10—
Glycerin „	4 in 9
Mandeljnovno „	6—
Olivia, mala „	4—
„ velika „	7'50
Otroško „	8—
Marija „	10—
Osiris „	6—
Domače „	3—
Karbol „	4—
„ britje II „	3—
„ „ I „	8—

POTREBŠČINE ZA ČEVLJE

Krema, črna vel. škatl.	12—
„ „ sred. „	7—
„ „ mala „	5—
„ rjava škatl.	5—
„ rumena „	5—
„ bela „	5—
Belin zav.	2—
Mast za čevlje škatl.	4—
Krtače za blato kom.	4—
„ za mazanje „	1'50
„ za svetljenje „	12—
Vrvice za čevlje, črne dolge par	1'50

Vrvice za čevlje, črne, kratke par	1'25
„ „ „ rjave, kratke „	1—
„ „ „ rjave, dolge „	1'50
Vežalke, usnjene „	2—
Olje za namakanje podplatov stekl.	8—

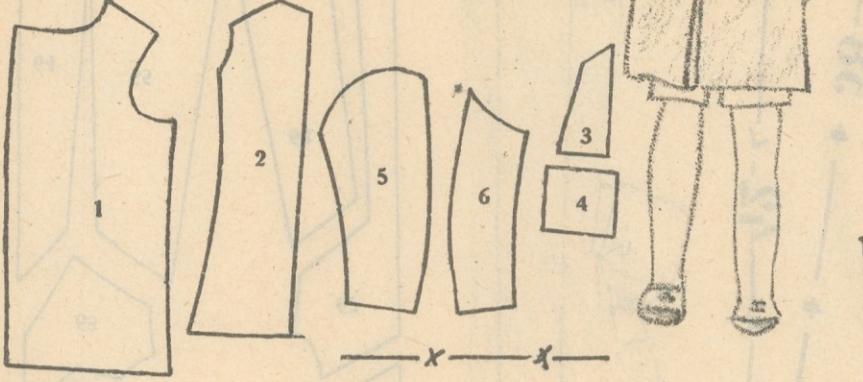
DRUGE POTREBŠČINE

Kalodont tuba	6'50
Chlorodont „	6'50
Doromad „	7'50
Odol vel. stekl.	58—
„ sred. „	32—
„ mala „	20—
Ustna voda stekl.	20—
Parfem „	16—
Kolonska voda . . mala stekl.	13—
„ „ vel. „	24—
Esenc za kolonsko vodo . stekl.	16—
Krema za kožo tuba	12—
Uran krema „	12—
Nivea krema škatl.	10—
Vaselín, Elida „	6—
Puder, Elida „	10—
Krtače za zobe, velike . kom.	12—
„ „ „ male „	8—
„ „ „ roke „	2'50
„ „ „ dvostranske „	5—
„ „ obleke „	16—
„ „ ribanje „	4—
„ „ parkete „	27—
Omela bombažna (pavola) „	32—
Omela za parkete kom.	24—
„ mala „	12—
Metle, velike „	11'50
„ male „	8—
Metlice, otroške „	5'50
„ za obleko „	6—
„ za posodo „	1'50
Čistilo za parkete . vel. tuba	24—
„ „ „ mala „	12—
Sidol tuba	5'50
Svitol „	4'80
Vim kom.	2'50
Hobby prašek „	5—
Ominol „	2'50
Pesek za email posodo . zav.	1—
„ „ „ „ s prep. „	1'50
„ „ „ „ „ „	2—
„ „ alum. „ „	3'25
Peščeno mlo za roke „	4'50
Prašek za srebro in zlato „	3'25
Šmirkovo platno pola	1'50, 2'25
Tepači, veliki kom.	18—
„ srednji „	13—
„ mali „	8—
Olje za šivalne stroje . . stekl.	4—
Platnene vrečice, male . kom.	6, 7
„ „ srednje „	13'50
„ „ velike „	15'50
Morska trava Ia kg	4—
Hranilniki kom.	40—

Za šolarje

Štev. 1 Plašč za deset let starega šolarja

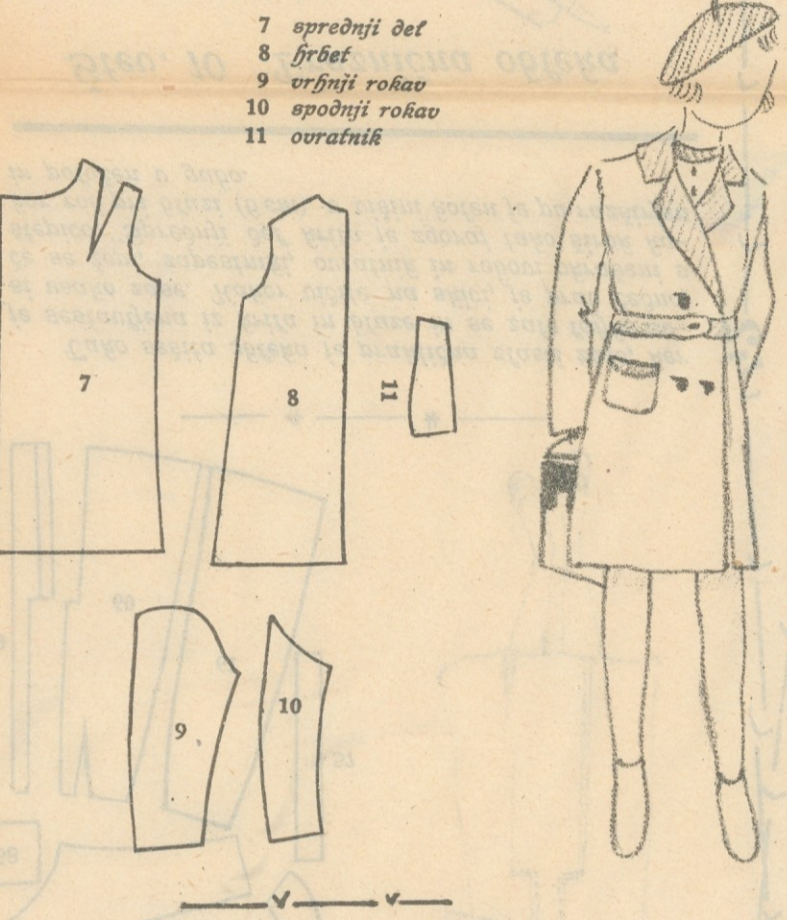
- 1 sprednji del
- 2 frbet
- 3 ovratnik
- 4 žep
- 5 vrhjni rokav
- 6 spodnji rokav

Da vam šivanje ne bo defeto preglavo, sem narisala za plašček popolnoma pravih črpj. Pri prikravljanju pazite na to, da boste dodajali povod za šive in robove, zlasti pri rokavih in doštini, zato da boste plašček drugo leto lahko podaljšali.

Štev. 2 Plašček za dvanajst let staro šolarico

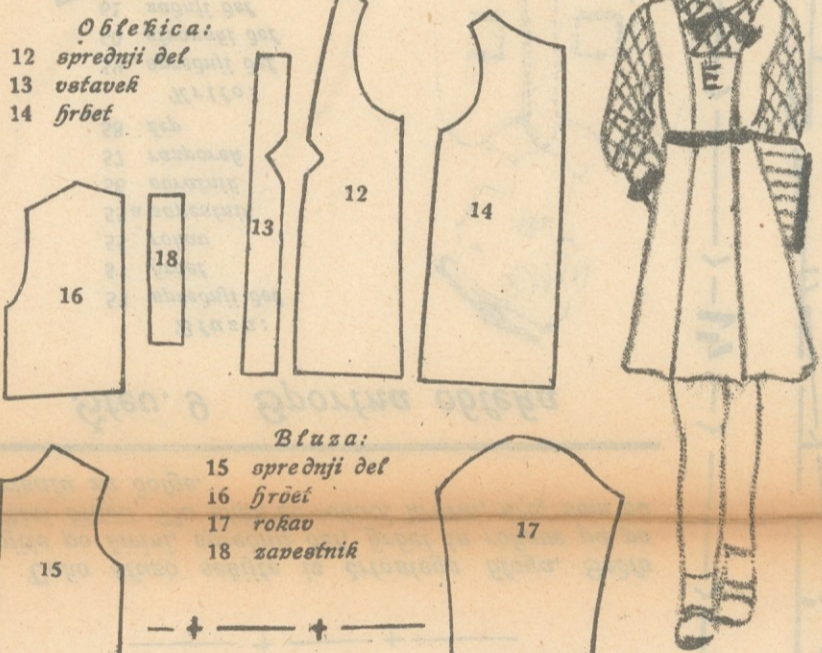
- 7 sprednji del
- 8 frbet
- 9 vrhjni rokav
- 10 spodnji rokav
- 11 ovratnik

Ker je kroj za ta plašček preprost, vam ne bo dal čisto opravila, zato ne da tem lepše napraviti. Sicer je po to osnovni kroj in če se vam zdi preprosto, si lahko po njem preuredite tačkene, kakršnega želite. Za šive in robove je treba vselej in povod dodajati.

Štev. 3 Obležica za manjšo šolarico

- 12 Obležica
- 13 ustavak
- 14 frbet

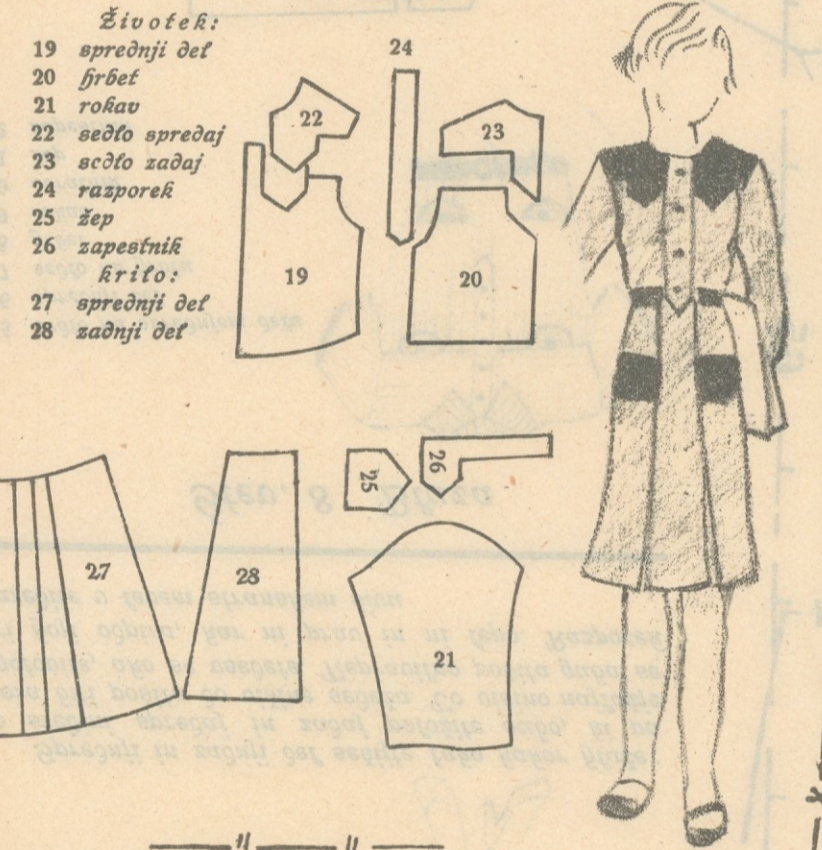

- Bluza:
- 15 sprednji del
- 16 frbet
- 17 rokav
- 18 zapestnik

Če taki obležici se lahko nosi kakršnakoli bluza, pozimi pa tudi topla pletena jopiča. Če boste izdelali krilce in žilotek iz enobarvnega blaga, tedaj izšijte na žilotku barvast monogram.

Štev. 4 Obležica za večjo šolarico

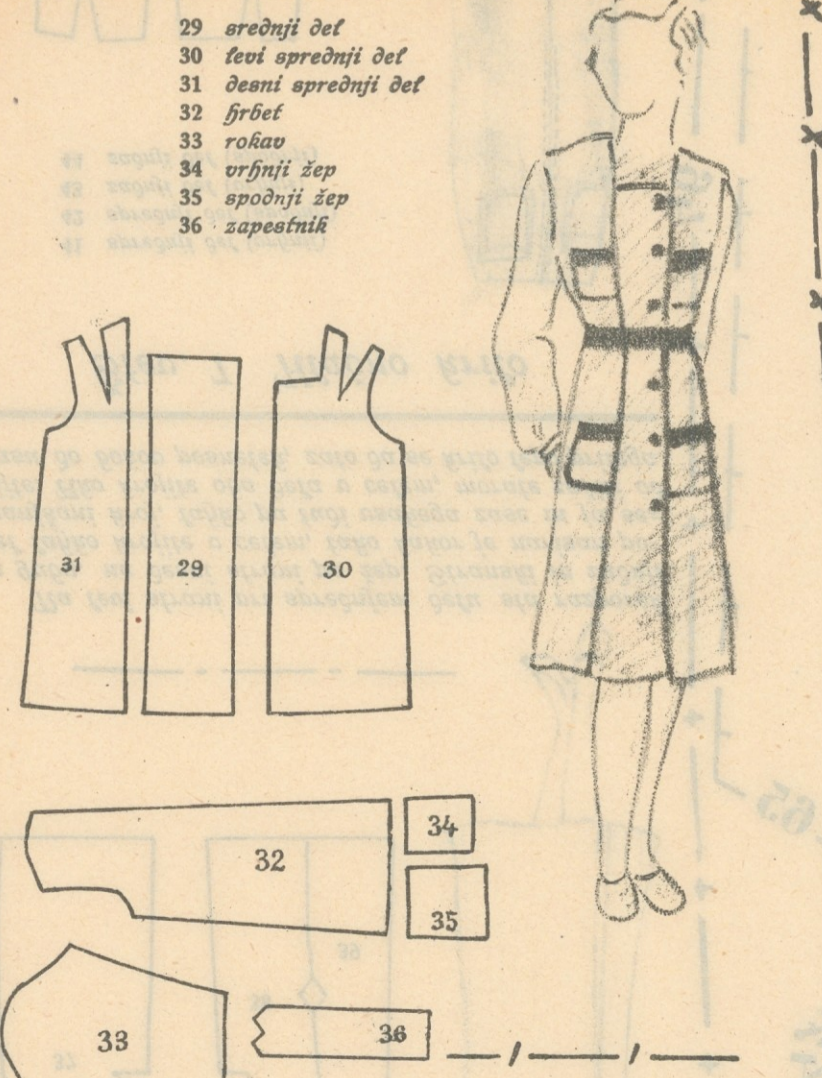
- 19 sprednji del
- 20 frbet
- 21 rokav
- 22 sedlo spredaj
- 23 sedlo zadaj
- 24 razporek
- 25 žep
- 26 zapestnik
- 27 krilce
- 28 sprednji del
- 29 zadnji del

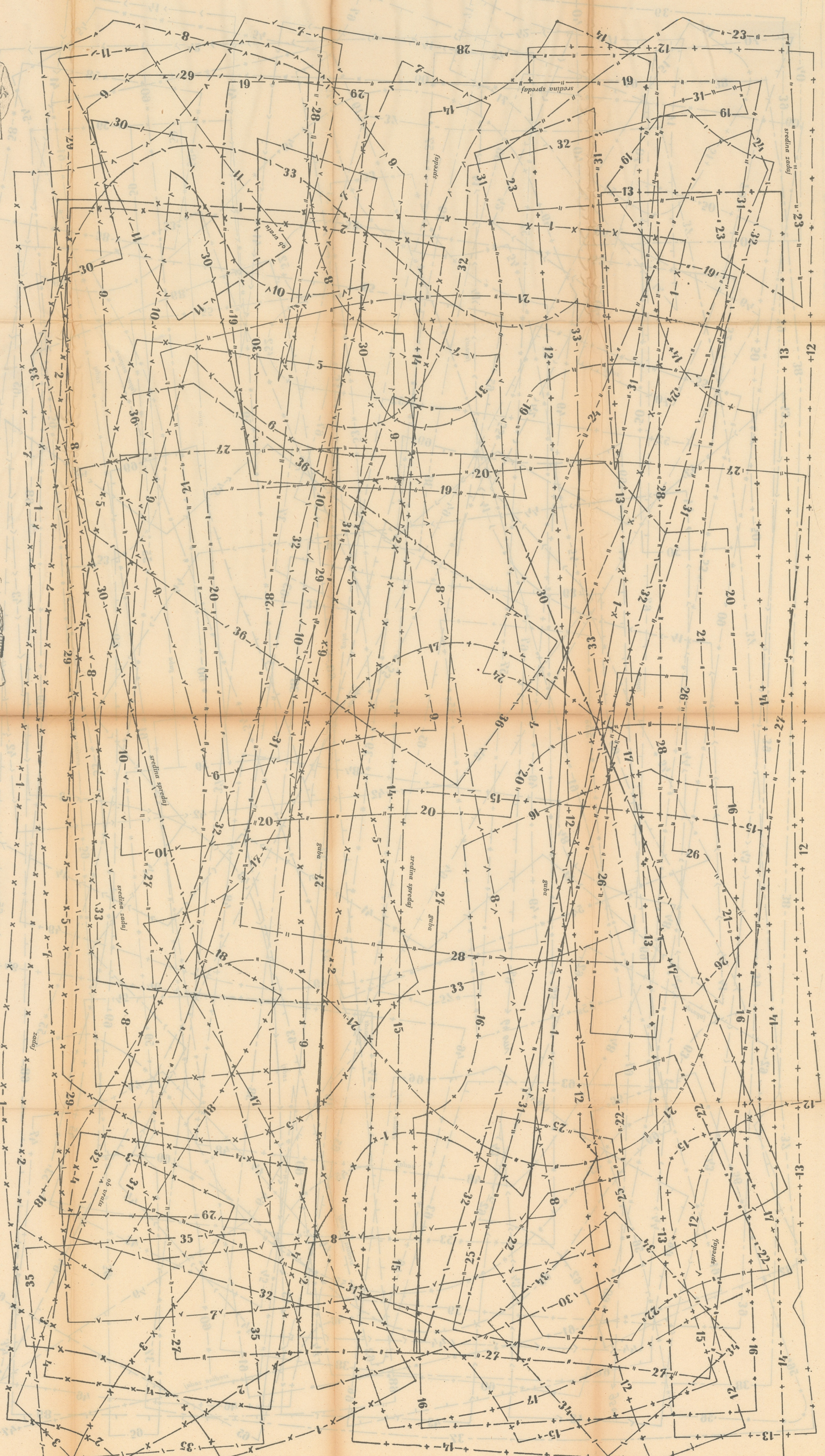
To obležico lahko kombinirate iz dveh vrst blaga, ali pa iz črtastega blaga. Sedla, žepi in razporek krojite po širini, drugo pa po dolžini blaga. Krilce ima na sprednjem delu globoko gubo, zadaj pa gladko.

Štev. 5 Predpasnik za šolarico

- 29 sprednji del
- 30 prvi sprednji del
- 31 drugi sprednji del
- 32 frbet
- 33 rokav
- 34 vrhjni žep
- 35 spodnji žep
- 36 zapestnik

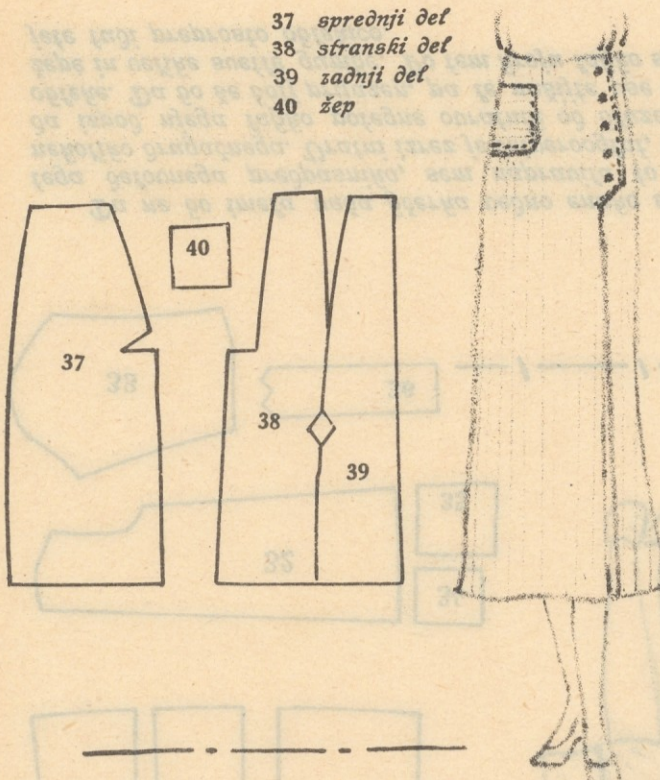

Da ne bo imela vaša hčerka vodno enako sedi-lega delovnega predpasnika, sem narisala to pol rokavsko dragečnega. Vratni izrez je detarsovo, tako da izpod njega lahko potegne ovratnik od bluze ali obleke. Da bo še bolj prijeten, pa se nadijte vse štiri žepi in vse tri gumbe. Po tem kroju lahko sestijete tudi preprosto obležico.

Štev. 6 Sportno krilo

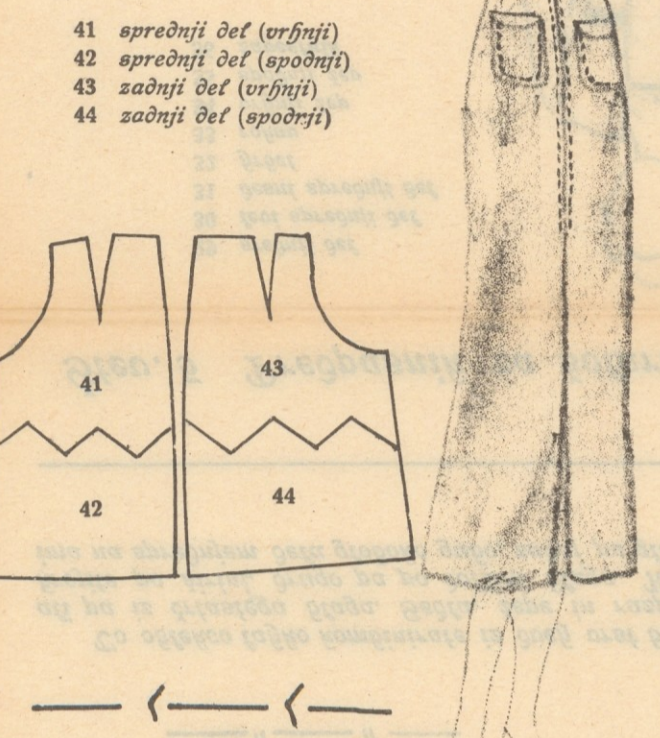
- 37 sprednji del
- 38 stranski del
- 39 zadnji del
- 40 šep

Na levi strani pri sprednjem delu sta razporek in guba, na desni strani pa šep. Stranski in zadnji del lahko krojite v celini, tako kakor je narisan poravnano. Šep, kajko pa tudi vsakega sase in tu sesijte. Člko krojite obojema deloma v celini, morate zasiti ob pasu do bokov posnetke, zato da se krilo lepo prilega.

Štev. 7 Hlačno krilo

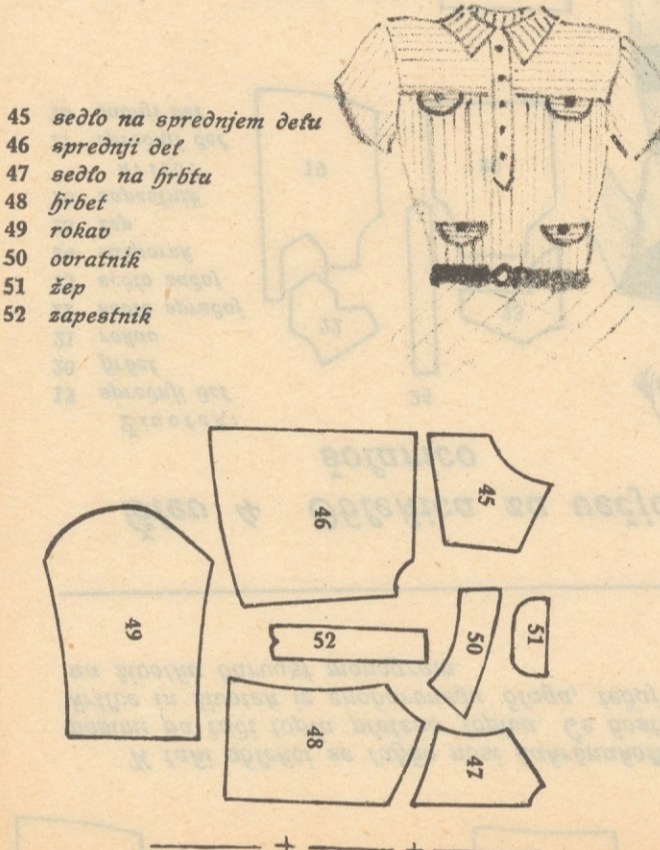
- 41 sprednji del (ovratnik)
- 42 sprednji del (srednji)
- 43 zadnji del (ovratnik)
- 44 zadnji del (srednji)

Sprednji in zadnji del sesijte tako kakor hlače; po sredini spredaj in zadaj položite gubo, ki pa mora biti podišta do višine sedenja. Če višino nastijete upoštevate, ako ne veste. Povratnik položite guba se pri šoji odpira, kar ni prav in ni šepo. Razporek naredite v levem stranskem šivu.

Štev. 8 Bluza

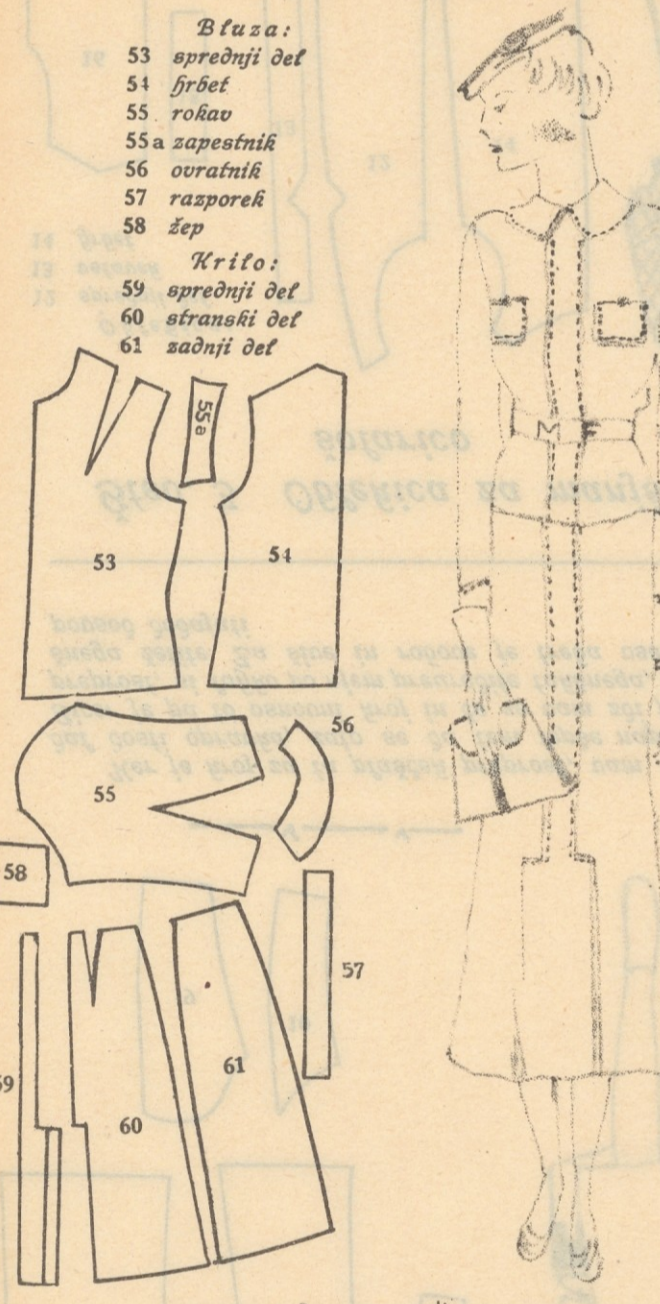
- 45 sedlo na sprednjem delu
- 46 sprednji del
- 47 sedlo na hrstu
- 48 hrstet
- 49 ročaj
- 50 ovratnik
- 51 šep
- 52 zapenstnik

Tako bluza sesijte iz črtačega blaga. Sedlo krojite po širini, sprednji del, hrstet in ročave pa po dolžini blaga. Na sklici so ročaji kratki, kraj sem pa narisala za dolgo.

Štev. 9 Sportna obleka

- Bluza:
- 53 sprednji del
 - 54 hrstet
 - 55 ročaj
 - 55a zapenstnik
 - 56 ovratnik
 - 57 razporek
 - 58 šep

Tako sesijta obleka je praktična stvari zato, ker je opremljena iz krila in bluze in se zato lahko nosi vsakega sase. Kakor vidite na sklici, je prav ledno, če se žepi, zapenstniki, ovratnik in ročaj okrašeni s štepico. Sprednji del krila je zgoraj tako širok kakor rob pri bluzi (6cm), v višini kolena je pa razširjen in podišten v gubo.

Štev. 10 Praznična obleka

- 62 sedlo na sprednjem delu
- 63 sprednji del bluze
- 64 sprednji del krila
- 65 stranski del krila (spredaj)
- 66 sedlo na hrstu
- 67 hrstet
- 68 stranski del krila (zadaj)
- 69 ročaj
- 70 ovratnik
- 71 zapenstnik

Bluza je kamnasto podušna do višine kolena in nabita na krilo. Ravno tako sta nabita tudi odtlo na bluzi in zapenstnik na ročajih. Uratni izrez izdelajte sase in ovratnik tudi, zato da ga lahko odparate, opretila in sopot prišijete. Krilo je sicer popolnoma gladko, brez gub.

